

Filantropi Seminerleri

"Başrolde Ödüllü Kadınlar Var"

Seminer Deşifresi

11 Aralık 2014

**Sabancı Center, Hacı Ömer Konferans Salonu
İstanbul**

Konuşmacılar:

Sheryl WuDunn, Pulitzer Ödüllü Gazeteci, Half The Sky Hareketi Kurucusu

Sharmeen Obaid Chinoy, Oscar Ödüllü Belgesel Yönetmeni

Sanatçı:

Sertab Erener, "Kız Leyla" isimli şarkısıyla performans

Moderatör:

Özlem Dalga, Bloomberg HT Ekonomi Müdürü

Sertab Erener'in Performansı:

“Kız Leyla” şarkısının sözleri:

Kiminin kocası, kiminin amcası.
En sevdikleri yani sözün kısası.
Aldılar sıcacık uykularından.
Attılar dere yataklarına gece yarısı.
Ne kıyanlar bildi ne kıyılanlar.
Erkek yasası.
Kalk doğur kendini. Kadirsin.
Kadınsın, kızımsın, annemsin.
Ne çok sütün vardı oysa.
Dünyayı kin mi emzirsin?
Kız Leyla, ayağa kalk hemen.
Kalk çabuk topla kırıklarını.
Kız Leyla, pusuya yat hemen.
Bir daha vurmasınlar kız çocuklarını.
Kimi yol ağzında damladı bıçaktan.
Kimi dostane bir sohbet sırası.
Can giderken kul elinden.
Yüzümüze tükürdü son nefesi.
Ne kıyanlar bildi ne kıyılanlar.
Erkek yasası.
Kalk doğur kendini. Kadirsin.
Kadınsın, kızımsın, annemsin.
Ne çok sütün vardı oysa.
Dünyayı kin mi emzirsin?
Kız Leyla, ayağa kalk hemen.
Kalk çabuk topla kırıklarını.
Kız Leyla, pusuya yat hemen.
Bir daha vurmasınlar kız çocuklarını.

Güler Sabancı: Sertab Erener'e sonsuz teşekkürlerimiz var. Hepimizi ayağa kaldırdı; "Kız Leyla" için ağlamaya değer. Evet, geçenlerde bir gün, bir sabah dostum Sezen Aksu aradı. Dedi ki sadece, "Dinle". Dinle dedi. Bir şiir okudu. Bugün sözlerini dinlediğiniz bu şarkının sözlerini okudu. Beni ağlattı. Sonra dedi ki ; "Sertab'la birlikte bunu Sabancı Vakfı'na vermek istiyoruz. Ne yaparsanız yapın." Siz zaten yapmışsınız. Sonsuz teşekkürlerimiz var. Müzik, sanat. Evet, Ünzile'nin bir kız kardeşi oldu, değil mi?

Sertab Erener: İnşallah, o etkiyi yaratırsa ve bu bir şeylere, iyi bir şeylere neden olursa, bu şarkı insanların gönüllerinden geçip gerçekten bir farkındalık yaratabilirse, çok mutlu olacağım. Sezen de öyle. Yani bu şarkıyı birlikte yazdık. Bir de ikimizin yazdığı bir şarkı olmasının da çok güzel bir, benim için çok önemli bir değeri var. Çok teşekkür ederim. Şu an burada olmaktan çok mutluyum. Onur duyduğum. Çok teşekkürler.

Özlem Dalga: Sertab Erener'e çok teşekkür ediyoruz.

Değerli konuklar, hoş geldiniz. Geleneksel hale gelen Sabancı Vakfı seminerlerinin sekizincisine hoş geldiniz.

Gerçekten duygu dolu anlar. Güne müzikle başlamak, zaten duygulu olduğu gibi harika bir müzikle başlamak, gerçekten harika. Tüyleriniz diken diken oldu mu? Benim oldu. Bir daha alkış diyorum. Evet, bugün enerji patlaması yaşamazsa bu salon iyidir, çünkü gerçekten "Başrolde Ödüllü Kadınlar" konulu seminerimiz. Hashtag'imiz de #başroldekadınlar. Sizlerden yorumları ve soruları, buradaki iki saat içinde bekliyor olacağız. Ben hatırlatacağım size. #başroldekadınlar. Lütfen interaktif olsun. Saklamayın bizden değerli yorumlarınızı ve sorularınızı. Şimdi ödüllü olmayınca gelmiyor değiliz tabii buraya; ama iki tane çok önemli ödüllü kadın var. Bir tanesi, Oscar ödüllü yönetmen Sharmeen Obaid Chinoy. Diğeri, Pulitzer ödüllü yazar Sheryl WuDunn. İkisi de gerçekten, hem yaptıklarıyla kalmamışlar hem de yaptıklarıyla harekete geçirmişler. Bütün dünyayı harekete geçirmişler. İşte hikayelerini bizlerle paylaşacaklar.

Şimdi açılış konuşmasını yapmak üzere yine harika bir kadını, Sabancı Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın Güler Sabancı'yı sahneye davet ediyorum.

AÇILIŞ KONUŞMASI

Güler Sabancı: Evet. Günaydın. Hoş geldiniz. Hoş geldiniz.

Değerli konuşmacılarımız Sheryl WuDunn ve Sharmeen Obaid Chinoy ve sevgili öğrenciler burada bugün bizimle beraberler.

Değerli basın mensupları burada bizimle beraberler. Vakıfçılık konusunda duayenlerimiz burada bizimle beraberler.

Evet, hepinize hoş geldiniz diyorum. Bu sene, 2014 yılı Sabancı Vakfı'nın 40. Yılı... Bu yıl sekizincisini yaptığımız seminerimizde genellikle filantropi, sosyal değişim, sosyal gelişmeyle ilgili iyi örnekleri sizlerle paylaşmaya çalıştık.

Bugün, biraz önce de söylediğim gibi, bize de sürpriz olan güzel bir hediyeyle başladık. Gönlü çok zengin, çok verici, Sezen Aksu ve Sertab Erener'in bu müthiş şarkısıyla başladık.

Kız Leyla. Kız Leyla, herhalde dillerimizden düşmeyecek. 10 Aralık bildiğiniz gibi Dünya İnsan Hakları Günü. Dolayısıyla, sekiz yıldır bu seminerlerimizi genellikle bu hafta yapmaya çalışıyoruz. Çünkü diyoruz ki, sivil toplum çalışmalarında insan hakları konusu olmazsa olmaz bir yer taşır. Dolayısıyla da bu hafta yapıyoruz. Bugünkü seminerimizin konusunda ise kadına olan şiddet var.

Şiddet, aslında en temel insan hakları ihlali ve görüyoruz ki, bu en temel insan hakları ihlali maalesef en çok kız çocuklarını ve kadınları etkiliyor. Dolayısıyla da bugünkü seminerimizin konusu bu. İstiyoruz ki, bu seminerlerde iyi ve doğru örnekleri, dünyadaki umut veren örnekleri sizlerle paylaşalım ve sizlerin buradan çıkarken, “Ben de yapabilirim, ben de bu konuya sahip çıkabilirim, elimden geleni yapacağım, ben de çözümün bir parçası olacağım.” diyebilmenizi arzu ediyoruz. Herkes kendi olanakları çerçevesinde toplumsal sorunlara dikkat çekebilir. Herkes kendi çevresinde bir etki alanını, iyiye çevirebilir.

Değerli sanatçılarımızdan ve yönetmenlerimizden kadın sorunlarına dikkat çekmek için birçok çalışmalar yapılıyor. Bunların yılmadan devam etmesini diliyoruz. Biraz önceki örnek de bunlardan biriydi zaten.

Onun için dedik ki: Ünzile'nin bir kardeşi oldu: Kız Leyla. Ünzile, on iki yaşında anne olan bir kız çocuğu için Sezen Aksu'nun yıllar önce seslendirdiği bir şarkıydı. Evet, seminerimizin bu yılki konukları da onlar gibi, kadın hakları için mücadele edenlerin sesini cesurca dünyaya duyuran çok özel iki kadın.

İki konuğumuz, kadınların maruz kaldıkları baskı ve şiddetten kurtuluş hikayelerini anlatan, Pulitzer ödüllü ilk Asya-Amerikalı muhabir unvanına sahip Sheryl WuDunn ve diğer konuğumuz ise, insan hakları ve kadın konularını işleyen belgesellerin yönetmeni Sharmeen Obaid Chinoy.

Sharmeen asit saldırısına maruz kalan kadınların hayata tutunma öykülerini anlatan, “Saving Face” belgesel filmi ile ülkesine, Pakistan'a ilk Oscar ödülünü getiren kişi. Seminerimizin adını da bu nedenle “Başrolde Ödüllü Kadınlar Var” koyduk.

Anlayacağımız gibi zaten kadınlar başrolde; ama ayrıca bir de ödüllü bu kadınlar. Dolayısıyla, birazdan onları dikkatle dinleyeceğiz ve eminim ki hepimize umut verecek örnekleri bizimle paylaşacaklar. Ancak, karşılaşacağımız karanlık bir tablo olduğunu hepimiz biliyoruz; ama bu karamsarlığı umuda çevirmek için çalışıyoruz.

Kararlı olmamız lazım. Yılmamız lazım. Kuşkusuz hikaye anlatmak oldukça güçlü bir araç. Hikayeler hiç görmediğimiz, tanımadığımız insanlara dokunma imkanı veriyor. Biz de Sabancı Vakfı olarak, bildiğiniz gibi, yıllardır Fark Yaratanlar projemizde, toplumun yararına işler yapan kişileri öne çıkarmaya, hikayelerini videolarla, filmlerle, internette ve sosyal medyada paylaşmaya çalışıyoruz. Bu hikayeleri ben dikkatle izliyorum. İzlediğimde her seferinde, zor şartlara rağmen, değişimi yaratmanın mümkün olduğuna ve sıradan kişilerin de fark yaratabileceğine şahit oluyorum, umutlarım artıyor.

Değerli konuklar, ülkemizde kadın hakları alanında çözülmesi gereken çok ciddi sorunlarımız var. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2014 yılı Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu'nda, kadın erkek eşitliği konusunda, Türkiye 142 ülke içerisinde 125'inci sırada yer alıyor. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın 2014 yılı Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi Raporu'nda ise, Türkiye, 148 ülke arasında 118'inci oldu.

Evet, biliyorum, birçok çalışma yapılıyor. Hepimiz gayret gösteriyoruz ve bu konularda çalışan bazıları, bu sıralamaları tekrarlamayı da çok sevmiyorlar; ama ben aksini düşünüyorum. Bu sıralamaları tekrarlamalıyız ki, daha çok iş yapmamız, daha çok çalışmamız gerektiğini sürekli birbirimize hatırlatabilelim. Yapılan her katkıya, yapılan her çalışmaya ihtiyacımız var. Dolayısıyla, her türlü çalışma makbuldür. Kadın sivil toplum örgütlerimizin çalışmaları, diğer teşkilatların çalışmaları, bütün bu çalışmalara ihtiyacımız var diyorum, hepsi bir damla da olsa bu farkı yaratabilir. Dolayısıyla, bütün çalışma yapanlara teşekkür ederken, yılmadan, hep beraber çalışmaya da devam etmeliyiz.

Kadın meselesi çok boyutlu bir konu. Geçtiğimiz günlerde, “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulacağı” haberi Resmi Gazete’de yayınlandı.

Bu kararı, memnuniyetle karşılıyoruz ve bunun kararlılıkla hayata geçirilmesini diliyoruz. Burada, bu salonda birçok sivil toplum örgütünün temsilcileri var. Bu karara hepimiz sahip çıkmalıyız, bu kararın, bu araştırmanın yapılması ve uygulamaya geçmesi için çaba göstermeliyiz.

Değerli konuklar, kadınlardan haklarını kullanmaları konusunda cesur olmalarını beklerken, erkeklerden de kadınların hak mücadelesinde onlarla yan yana yürümelerini istiyoruz.

Bugün, burada izleyeceğimiz konuşmacılar, kadın meselesini, belgesel, kitap, oyun, müzik gibi araçlarla ele alarak, dünya çapında farkındalık yaratmayı başaran kişiler. Sanatçılarımızdan, yönetmenlerimizden ve yazarlarımızdan kadın sorunlarına duyarlılık ve farkındalık yaratma konusunda, daha çok destek vermeye devam etmelerini diliyorum. Medya mensupları, burada birçok medyadan arkadaşlarım var. Yıllardır bu kadın konularında beraber yolculuk yapıyoruz.

Hepsine şükranlarım var; ama devam edeceğiz; yazmaya ve medyada bu konuların daha fazla yer almasına daha çok ihtiyacımız var. Yani, çok tekrardan yorulmayacağız, sıkılmayacağız, yılmayacağız. Ancak, bu şekilde daha fazla fark yaratabiliriz. Ancak, bu şekilde değişimi sağlayabiliriz.

Türkiye’nin dört bir yanında, birçok dokunduğumuz kadınların, kız çocuklarının, gençlerin ve engellilerin görüyoruz, yaşıyoruz vakıfta. Ve bunları gördükçe daha çok inancım artıyor ki, bir kez daha, bugün de sizlerin katılımıyla daha da yüreklendi Sabancı Vakfı. Hep beraber başarılı işler yapabiliriz.

Birazdan, başarılı örneklerini göreceğimiz, dünya örneklerini dinleyeceğimiz projelerle daha da yüreklenerek çıkmalıyız bu salondan.

Tekrar geldiğiniz, katıldığınız için, bu işlere gönül verdiğiniz için Leylalar adına size teşekkür ediyorum. Sağ olun.

Özlem Dalga: Sayın Sabancı’ya teşekkür ediyoruz açılış konuşması için. Gerçekten amaç burada çözümün bir parçası olmak. Burada umarız sizin de çözümün bir parçası olmanız için heyecanlandırırız.

İki tane önemli konuşmacımız var. İlk konuşmacımız hakkında ben bilgi vermek istiyorum biraz size.

Sharmeen Obaid Chinoy. Kendisi Oscar ve Emmy ödülleri sahibi. Kendisi çözümün bir parçası olmakla kalmamış, ülkesine ilk Oscar ödülünü kazandırmış. Hem de ülkesinde kadına karşı şiddete karşı daha sert bir kanunun çıkmasına da yol açmış bu aldığı ödüller. Yaptıkları neler? 2012 yılında “Saving Face” adlı filmi çekiyor. Bu film ona Oscar ödülünü getiriyor. Ve Pakistan’da kadınların maruz kaldığı asit saldırılarını anlatıyor bu filmde aslında. 2010 yılında bir Emmy ödülü de var bu arada Pakistan’da. Yine “Children of Taliban” adlı belgeseliyle ödül kazanmış. Bol ödüllü biri kendisi. Başta Pakistan olmak üzere kadınların sorunlarını anlatıyor belgesellerinde. Hem kendisi çözümün bir parçası oluyor, ödül alıyor, hem de harekete geçiriyor. Kanunları bile değiştiriyor.

Sharmeen Obaid Chinoy’u şimdi sahneye davet ediyorum, bize hikayesini anlatacak. Sharmeen, sahne senin.

Sharmeen Obaid Chinoy: Günaydın. Ben Karaçi Pakistan’da doğdum, büyüdüm ve henüz çok küçükken, ülkemde olan pek çok soruna öfkelendiğimi fark ettim. On dört yaşındaydım ve ebeveynlerim, bu öfkemi daha iyi bir şekilde aktarmam konusunda beni cesaretlendirmeleri gerektiğini düşünüyordu. Bu nedenle de annem gazeteler için yazmaya başlamam gerektiğine karar verdi. Bilirsiniz, öfkeli genç bir kadın olarak başıma bir şey gelmesinden korkuyordu. Bu enerjiyi olumlu bir şeye aktarmamız, dönüştürmemiz gerekiyordu.

On yedi yaşındayken, silahlara ve cephaneye erişimleri olan ve genç erkekleri rehin alan bir grup genç erkek hakkında soruşturmacı bir gazete makalesi yazdım. Bu erkekler bir tür kabadayıydı, diğer genç erkeklerin kafalarını kazıyorlar, bir kaç saatliğine onları rehin alıyorlardı. O makaleyi yazdığımın ertesi sabah yayınlandığını hatırlıyorum.

Ve babam, -ki oldukça geleneksel bir adamdı- sabah namaz kılmaya gidiyordu ancak aceleyle eve geri döndü ve bana, “Bugün dışarı çıkamazsın,” dedi. Ben de ne olduğunu merak ettim. Haklarında makale yazdığım genç adamlar, beni ve ailemi rezil etmek için tüm mahalledeki duvarlara spreylere boyayla adımları yazmışlardı. Ben de babamın benim statükoyu sarsmamı engelleyeceğini düşünmüştüm. Benden yazmayı bırakmamı isteyecekti. Ancak o akrabalarımızı bir araya topladı, boya aldı ve badanayla duvardaki yazıları kapattı. Bana bir şey söyledi ve bu söylediği her zaman aklımda kaldı. “Eğer gerçekleri söylersen, arkanda dururum ve bütün dünya da senin arkanda durur.” Ve ben bunun, genç kadınların alması gereken önemli, çok önemli bir mesaj olduğunu düşünüyorum.

Özellikle de Pakistan gibi tutucu ülkelerde büyüyen genç kadınlar için. Yani on yedi yaşımdan beri aslında statükoyu sarsıyorum. İnsanların zor konuşmalar yapmalarını, başkalarının yapmak istemedikleri konuşmaları yapmasını sağlamaya çalışıyorum. Ben Amerika Birleşik Devletlerinde üniversiteye gittim. 2001 yılında Amerika’daki gazetelerde yazmaya başlamam gerektiğini düşündüm. Ve sonra 11 Eylül olayı gerçekleşti. Görsel bir şeyler yapmaya başlamak istedim.

Ekonomi ve siyaset bilimi okudum. İnsanların konuşmak istemediği sorunlar hakkında filmler yapmak istiyordum. Ötekileştirilmiş topluluklar, mülteciler, kadınlar ve azınlıklar hakkında. Ancak ekonomi ve siyaset bilimi mezunuydum. Bunu nasıl yapardınız ki? Bu nedenle de ABD’de ve dünyanın her yerinde seksen kuruma başvuruda bulundum ve pek çok ret cevabı aldım. Sonra, New York Times bana dönüş yaptı ve beni işe aldı. Onların kanalıyla film çekmeye başladım.

Yıllar içinde insanların konuşmak konusunda tereddüt ettikleri konularda çalıştım ve sorunları vurguladım. 2008 yılında Irak’a, Ürdün’e ve Suriye’ye gittim, Iraklı mültecilerle birlikte çalıştım. Ve işte o zaman bu insanlar hakkında film yapmanın yeterli olmadığını farkına vardım. Bir şekilde bu insanların hayatını daha iyi bir hale getirmeye çalışmak gerekiyordu. Çünkü insanlar hakkında film çektiğimizde insanlar genellikle bize şunu soruyorlar; “Bana ne olacak? Sizin filminizde yer aldığım için benim elime ne geçecek?” Ve bu filmde profilini çıkararak yer verdiğimiz üç kişi Kanada ve ABD’ye sığınabilmeyi başardılar. Sadece bir sorunun altını çizerek, filmde yer verdiğimiz mültecilerin bazılarına yardım edebilmiş olduk. Ancak “Saving Face” filmini yapana kadar olmamıştı. Şimdi filmin ne ile ilgili olduğunu anlamanız için size kısa bir klip göstereceğim.

FİLM 1

Zakia (Pakistanlı bir kadın): Bir avukat buldum. Özellikle kadınlarla ilgili davalar konusunda tutkulu. Ve benim davam için ücretsiz mücadele ediyor. O olmasaydı bununla nasıl mücadele ederdim bilmiyorum.

Zakia: Merhaba hanımefendi.

Sarkar Abbas-Yargıtay Avukatı: Merhaba Zakia. Nasılsın? Otur lütfen. Yarın duruşman başlıyor. Kocan suçlamaların hepsini reddetmiş ve masum olduğunu söylüyor. “Ben ona asit atmadım...” diyor.

Zakia: Eğer o atmadıysa o zaman asidi kim attı?

Sarkar Abbas-Yargıtay Avukatı: Savunmayı bozmak için, tanıklarımızın güvenilir olduğunu kanıtlamamız gerekiyor. Ayrıca duruşmada Kuran’da bedenen bozulma ile ilgili ayetlerden de bahsedeceğim. Ancak yine de mahkemeye bağlı.

Sarkar Abbas-Yargıtay Avukatı: Zakia çok cesur bir kadın. Bizim toplumumuzdaki kadınların çoğu adalet aramak için mahkemeye gitmiyorlar. Şu an geçerli olan kanunlarımız çok hoşgörülü ve suçluların çoğu beraat ediyor. Zakia’nın davasıyla bir örnek oluşturabilirsek harika olacak.

Film Sonu...

Sharmeen Obaid Chinoy: “Saving Face” Pakistan’da yüzüne asit fırlatılan iki kadının hikayesi. Ve bu hikayede kadınların bunu yapacak cesaretleri olduğunda neler yapabileceklerini vurguluyor. Yani, Zakia mücadele etmeye karar verdi ve kocasını hapse gönderdi, kocası ömür boyu hapis cezası aldı. Ve filmdeki yüzüne asit atılan diğer kadın olan Ruksana ise maalesef ki mücadele edecek kadar cesur değildi. Ve kendisine işkence yapmaya devam eden kocasıyla bir çocuk daha yaptı. Yani, “Saving Face” seçimlerle ilgiliydi. Kadınların, kadınlara nasıl yardım edebileceğini göstermek ile ilgiliydi. Filmde özel olarak, bu dava için mücadele etmeyi kendine görev edinmiş çok güçlü bir avukat var.

“Saving Face” yayımlandığında, yaptığım filmlerin içeriğini, amacını değiştirdim. Artık sorunların altını çizen filmler yapmak istemiyordum. Ön cephede mücadele eden, her gün bir şekilde bu sorunların üzerine gidildiğinden emin olmak için hayatlarını tehlikeye atan insanlar hakkında konuşmak istiyordum.

Ben, her gün bunlardan çok fazlasını gördüğümüz için sorumluluk altına girdiğimizi düşünüyorum. Ve ön cephede olan, diğer insanlar için bir şeyleri değiştirmeyi başaran insanlar hakkında konuşmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Size, Pakistan’ı çocuk felcinden kurtarmak için hayatını tehlikeye atan bir kadının klipini göstermek istiyorum. Aranızdan bazıları Pakistan’ın çocuk felci ile mücadele ettiğini biliyor olabilir. Naseem Akhtar’ın hikayesi ve yaptıkları oldukça ilham verici.

FİLM 2:

Naseem Akhtar İsimli kadın: Kapıyı açın. Çocuk felci konusunda faaliyet gösteren çalışanlarımıza karşı yapılan ilk saldırı 18 Aralık'ta gerçekleşti. Çalışanlarımdan ikisi şehit oldu. Bir korku yerleşti. Biz gidip bu kadar çok çocuğu engelli olmaktan kurtarıyoruz ve karşılığında aldığımız ödül bu mu?

Günde 250 R için çalışanımız öldürüldü. İçeride küçük çocuklar var mı? Artık bize güvenlik eşlik ediyor. Ara yollar o kadar dar ki, içeri girerseniz sadece bir yönden çıkabilirsiniz. Bu nedenle de gözlerim devamlı olarak etrafta bir motosiklet ya da bir kişi gibi şüpheli bir şey olup olmadığını arıyor. Ön tarafta polisler var mı? Oldukça açık bir şekilde tehditler alıyorum. Bir keresinde bir adam yanıma geldi ve, "Bu kadar güvenlik ne işinize yarayacak? İntihar saldırıları düzenleyebiliriz," dedi.

Sahaya çıktığımda, ölmeye hazır oluyorum. Böyle olan tek kişi ben değilim, benim sahamda pek çok cesur insan var. Veziristan'dan, Afganistan'dan, Swat'tan gelen çok güzel çocuklar var.

Renkli gözlü çocuklar. Onları gördüğümüz zaman korkularımızı unutuyoruz. Bu çocukları kalıcı bir şekilde engelli olmaktan kurtardığımızı inanıyoruz ve bunun için hayatımızı feda etmemiz gerekiyorsa, öyle olsun.

Film Sonu...

Sharmeen Obaid Chinoy: Maalesef Naseem Akhtar, üç ay önce bir aile içi şiddet olayında öldürüldü. Kocasını, onun özgür zihniyle baş edemedi, kaldıramadı. Ancak Naseem bize şunu öğretti; eğitilmiş olup olmamanız, varlıklı olup olmamanız önemli değildir. Önemli olan öngörü, vizyon sahibi olmanızdır. Her gün 250 Rupiyeye için, ki bu yaklaşık olarak iki ya da üç dolara denk geliyor, hayatını tehlikeye atıyordu çünkü vizyon sahibiydi. Ve bir keresinde bana şunu söyledi; "Benim bir seçim şansım var. Evimde oturabilirim çünkü benim çocuğum aşı oldu. Ya da dışarı çıkar ve diğer insanların çocuklarına aşı yapabilirim. Böylece vicdanım rahat eder." Değişim yaratanlar da bu tür insanlar. Bizim ilgisimize ihtiyaç duyan ve üstlerine ışık tutulması gereken insanlar bunlar. Pakistan inanılmaz bir ülke, çünkü benim gibi, Naseem gibi insanlar yetiştiriyor ancak Zakia gibi, kurban olan kadınlar da yetiştiriyor. Ben genellikle şizofren bir ülkeden geldiğimi söylüyorum. Eminim burada ne demek istediğimi anlayan pek çok kişi vardır.

Ve şunu söylemeliyim ki, ülke çapında güçlenmiş, yetki sahibi olmuş ve müthiş şeyler yapan kadınlar var. Ve bir film yapımcısı olarak sesi güç kazanmış biri olarak, ben de onların seslerini güçlendirmek istiyorum. Birazdan ekranda göreceğiniz iki kadın, aslında şahsen benim favorilerim.

FİLM 3:

Pakistanlı Kadın Polis: Saat yaklaşık gece 1:30'du. Abbottabad'da bir yere baskın yapmamız gerekiyordu. Aslında farklı karakollar ile birlikte baskın yapmamız gerekiyordu. Orada ben, müfettiş Shehzadi ve bir başka bayan vardı. Mahkum arabasında oturduk ve çıktık. Baskın yapmamız gereken evin içinde teröristler vardı. İçeride kaçırdıkları bir kız vardı.

Amirimiz, polis memurlarından birine duvara tırmanması ve teröristlerin haberdar olmaması için kapıyı içeriden açması gerektiğini söyledi.

Amirimiz onu çağırdığında, siniri bozuldu; duvara tırmanmayı ve kapıyı açmayı düşündüğünde cesaretini tamamen kaybetti çünkü teröristler onu öldürebilirdi. Benim boyum kısa ve duvarı tırmanamazdım. Ancak yine de cesaretime şahit olan amirimiz; bana omzuna basıp tırmanmamı ve evin içine atlamamı söyledi. Size söylediklerime inanın, onun omzuna tırmandım ve yavaşça evin içine atladım. İçeri atladığımda, bazı hareketler olduğunu duyabiliyordum. Bu nedenle de tüm gücümle kilidi açtım, polis içeri daldı. Kızın hayatı da kurtuldu ve teröristler yakalandılar.

Film Sonu...

Sharmeen Obaid Chinoy: Bu iki kadın, Pakistan'ın aşiret bölgelerinde çalışan iki cesur polis memuru. Son derece zorlu koşullar altında çalışıyorlar. Çok düşük gelirli sosyal çevrelerden geliyorlar. Ve her gün teröristlerle savaşıyorlar. Onların hikayeleri çok ilham verici çünkü başka insanlara da onların izinden yürümeleri için ilham veriyorlar. Bizim gibi toplumlarda gördüğüm şeyler de biri de şu; maalesef bizim akıl hocalarımız, bize yol gösterecek insanlar yok. Ve her seviyede akıl hocasına sahip olmak çok önemli; sadece özgür zihinli, eğitilmiş ve dünya standartlarında eğitim görmüş akıl hocalarına değil ancak aynı zamanda ülkenin kırsal bölgelerinden gelen akıl hocalarına da ihtiyacımız var. Bu iki kadın hakkında ilham verici olduğunu düşündüğüm şey, ailelerini bırakmış olmaları ve bir polis hayatını kendileri için bir tutku haline getirmiş, kendi hayatları yapmış olmaları.

Pakistan gibi bir ülkede, bu seviyede kalıplaşmış yargıları parçalayan ve kıran insanlara sahip olmak olağanüstü bir şey. Geçen sene bu programı yaparken, Pakistan'da yaptığım on iki bölümden oluşan bir programdı ve ülkenin tamamında geçerli olan sorunlara bakıyorduk. Çocukların cinsel istismarı, aile içi şiddet, sadece erkeklerin ve kadınların başına gelenler değil ancak aynı zamanda su ve arazi ile ilgili sorunlar da. Ülkenin her yerini ziyaret ettim ve şu tür insanlarla tanıştım. Ve sonra, bu olağanüstü toplulukla tanıştım. Pakistan'daki çok önemli bir sorunla mücadele eden erkekler ve kadınlar; aile içi şiddet. Köylerini bir model haline getiren, hepimizin model alması gereken bir köy haline getiren eğitimsiz erkekler ve kadınlar.

FİLM 4:

Shahista Bukhari / Kadın Hakları Derneği: Eskiden kadınların hakları olmadığını düşünürdüm. Bir kadının değeri bir çarığinkine eşitti.

Dış Ses: Shahista Bukhari Kadın Hakları Derneği'nde çalışıyor ve bu örgüt Pippalwala Köyü'nü şiddet olmayan bir köy haline getirmeyi başarmış.

Shahista Bukhari / Kadın Hakları Derneği: Neredeyse 5 yıldır bu toplulukta çalışıyoruz. Kadınları güçlendirmeye başladık. Onlarla birlikte bir Sosyal Girişimcilik programına başladık bu şekilde ekonomik olarak güçlenebileceklerdi. Ve bunun yanı sıra kadınların bazılarını topluluk lideri yaptık ki bu şekilde onlar da kadınların durumunun düzelmesi için çalışabildiler. Buradaki tabelayı görüyor musunuz? Burada, "Şiddet Olmayan Hane" yazıyor. Bu tabela, kadınları suiistimal eden herkesin çenesini kapatmak için asıldı.

Çok fazla ilerleme oldu. Kadınlar da erkeklerle aynı haklara sahipler. Artık kimse bize vurmuyor. Kötü hiç bir şey olmuyor. Buradaki her kadın eş ve kız çocuğu mutlu.

Film Sonu: Yeni nesil çok farklı.

Sharmeen Obaid Chinoy: Bilirsiniz, bu ülke hakkında olağanüstü olan şey, değişimin her toplulukta olabileceğini göstermesi. Ancak bu topluluk ile beraber yürüyecek öngörü sahibi insanlara, bu topluluğa zaman yatırımı yapacak insanlara ve lider olacak, Shahista gibi öngörü sahibi insanlara ihtiyacımız var.

Benim şahsi kahramanlarımdan biri Humaira Bachal isimli genç bir kadın. Humaira'yı okula göndermeye cüret ettiği için kolu, annesinin kolu babası tarafından kırılmış. Humaira, çok küçük yaşlardan beri eğitim almak için mücadele etmiş. O, öngörü sahibiydi. Eğitim almak için mücadele ettiği için, kendi topluluğundaki hiç kimsenin mücadele etmesini istemiyormuş. Kendisi de hala okurken, üç odayı almış ve burayı 1200 öğrenciye dört vardiyada eğitim veren bir okul haline getirmiş. Kendisi sekizinci sınıftayken, birinci sınıflara, ikinci sınıflara, üçüncü sınıflara ders veriyormuş. Topluluğundaki eğitilmiş tüm genç kızların ve erkeklerin gönüllü olarak zamanlarını ayırmalarını sağlamış.

Yağmur yağdığında su sızdıran, yarı loş odalarda, hiç bir kaynakları yokken, Humaira'nın bir öngörüsü vardı. Üç yıl önce Humaira'yı bulduğumda, onun biyografisini yapmaya başladım. Onun öngörüsü bu üç odalı okulu modern bir okula, herkesin gurur duyacağı bir okula dönüştürmekti. Bununla ilgili kısa bir video yaptık ve bakın kime gönderdik.

FİLM 5:

(Değişimin Sesi Değişimin Ahengi Tarafından Sunuluyor)

Londra, Haziran 2013

Madonna: Genç kızları eğitsek ne olur? Onları güçlendirmiş oluruz. Humaira Bachal, 25 yaşında. Humaira Bachal, 25 yaşında. 15 yaşındayken öğretmenliğe başlamış; hem de idareten yapılmış, 3 odalı bir okulda. Artık aynı odalarda 1200'den fazla öğrenciyi eğitiyor. Haydi, Humaira'nın Pakistan'da daha büyük bir okul inşa etmesine yardım edelim.

Humaira: Ben okula gitmek için savaş verdim ve karşınızda eğitimin bir hayatı nasıl dönüştürdüğünün kanıtı olarak duruyorum. 12 yıldır görmekte olduğum hayal bir gün içinde gerçekleşmiş gibi hissettim. Her şeyin başladığı zamana döndüğümde, insanların bana karşı komplo kurduğu zamanları hatırlıyorum. Beni mahallemden sürüp, göndermeye çalıştılar.

Pakistanlı bir adam: Bu, bizim kültürümüzün bir parçası değil. Biz kızlarımızı hiç bir zaman okula göndermedik. Bu bir onur meselesi. Kızlarımız evden çıktıklarında, erkekler gözlerini dikip onlara bakıyorlar. Kızlarımızı okula göndermememizin nedeni bu. Bir kız evlendiğinde, tek görevi kayın validesine ve kayın pederine yardım etmektir. Yani okula gitmenin ne faydası var ki?

Humaira: 12 yıldır yüzleşmek zorunda kaldığım sataşmalar ve tehditler o anda yok olmuş gibiydi. Artık hepsi sustular. Artık sadece çalışacağız. Sadece çalışacağız. Her şey planlarımıza göre gerçekleşecek.

Dış ses: Humaira Bachal'ın okulunu inşa etmesine yardım etmek için dünyanın her yerinden katkılar yağıyor.

Film Sonu...

Sharmeen Obaid Chinoy: Humaira, bu üç odalı okulu, dünya standartlarında eğitim veren bir enstitü haline getirdi.

Filmi Madonna'ya göndermemizin ardından Madonna Londra'da, Buckingham Stadyumu'nda Humaira'yı sahneye davet etti. Dünyanın her yerinden yüz binlerce insan, katkıda bulundular. Humaira'nın bir hayali vardı. Ve bu film kanalıyla bu hayali gerçekleştirebildik. Herkes bana neden Pakistan'a geri döndüğümü soruyor. Onlara benim gibi insanların geri dönmeleri ve ülkemize yatırım yapmaları gerektiğini söylüyorum. Bu çok önemli. Çünkü eğer bunu biz yapmazsak kim yapacak? Ve bir gün ben de kızımın önünde durup, ki kendisi bir kaç hafta içinde dünyaya gelecek ve ona bakmak ve babamın söylediği şeyi ona söylemek istiyorum. "Eğer gerçekleri söylersen, arkanda dururum ve bütün dünya da senin arkanda durur." Teşekkür ederim.

Özlem Dalga: Teşekkürler Sharmeen. Sırada Pulitzer ödülü alan konuşmacımız var.

Sheryl WuDunn'ın şimdi konuşma sırası. Kendisi Asya-Amerikalı muhabir ilk Pulitzer ödülünü alan. Bankacılıktan, gazeteciliğe, yazarlığa çok farklı sektörde çalışıyor. Şu anda da bankacılık yapıyor, kendi şirketi var.

Sosyal girişimcilere, özellikle de kadınlara finans bulma konusunda da kafa yoruyor. Onu konuşmamızda da soracağız kendisine. Esasında 2011 yılında "Gökyüzünün Yarıları"/"Half The Sky" isimli bir kitap yazmış. Ben okudum, okumanızı da tavsiye ediyorum. Ama yeni yazdığı bir kitap var. "A Path Appears"/"Bir Yol Göründü." Kendisi, benim favori kitabım dedi. Onu seviyor çünkü bir çözüm öneriyor, bir çözüm öneriyor. Pek çok sorun var ama bu sorunları nasıl pozitif ve çözüme yorarız, çözümü nasıl gösteririz, çözümün nasıl örneği oluruz.. 2011 yılında Newsweek tarafından dünyanın en etkili 150 kadını arasında seçiliyor. Sharmeen de ilk 100'deydi bu arada. Onu da hatırlatayım. Ve bu yazdığı kitaplar, filmleri izledik. Sheryl'in yazdığı kitaplarsa, aktivizm alanında harekete geçiriyor insanları. Ve bu dünyada bir hareket haline geliyor. Bunları bize anlatacak ama anlatmasından önce nasıl insanları harekete geçirdi, nasıl bütün dünyada bir harekete neden oldu?

Sheryl WuDunn: Teşekkür ederim. Demek istediğim, vay be, dört güçlü kadın. Elde edilmesi çok zor bir başarı. Bir şarkıcı, Bir CEO, bir film yapımcısı, bir TV sunucusu. Aman Tanrım. Ödüm patladı. Burada olduğum için çok mutluyum. Bu İstanbul'a ilk gelişim ve şunu söylemek zorundayım ki ilk geldiğimde arabada benimle birlikte olan rehber bana şöyle açıklıyordu; "Ah, burası eski Bizans toprakları." Ve ben de ona, "Bu ne anlama geliyor?" dedim. Bana, "Evet, Konstantin'in şehri," dedi. Ben de ona, "İstanbul ne anlama geliyor?" diye sordum. Ve uzunca bir sessizlik oldu. Bunun safça bir soru olduğunu biliyorum ama bana İstanbul'un ne anlama geldiğini söyleyebilir misiniz? Tamam, eminim bunu daha sonra bulurum. Ancak rehberle, harika Sabancı Vakfı'na geldiğim hakkında konuşurken, şoför ile rehber arasında pek çok konuşma geçtiğini duydum. Ve elbette ki ben Türkçe bilmiyorum. Ve sonra şoför bana açıkladı. Tamam, şoför bana, ki bunu sizinle paylaşmam gerekiyor, herkesin Sabancı'yı sevdiğini söyledi. Yani, sizin bu şehirde çok fazla takipçiniz var. Bu nedenle de burada olduğum için çok minnettarım. Aynı zamanda burada Sabancı Vakfı ile birlikte olduğum için de minnettarım çünkü hedefleri, kadınlara yardımcı olma, temel sosyal haklardan mahkum olanlara, gençlere ve engellilere yardımcı olma misyonu, benim de son zamanlarda "A Path Appears" için yaptığım çalışmalara fazlasıyla uyuyor. Hayatları değiştirmek, fırsatlar yaratmak.

Bireyleri, kurumların içinde gerçekten sosyal değişim yaratmak için, toplum içinde fazlasıyla var olan sosyal sorunların üzerine gitmeye çalışanları ilerletmeye, onlara destek olmaya devam etmek son derece önemli. Ve bunların pek çoğu fark edilmiyor. Bu ister kadınlar olsun, ülkenin dışlanmış bölgelerindeki pek çok kadın -sorunu olsun, isterse de toplumun zihninde çoğunlukla unutulabilen engelliler olsun.

Bu nedenle de ben buna gerçekten çok saygı duyuyorum ve bana gerçekten uyduğunu düşünüyorum. Ve bazen kar amacı gütmeyen kuruluşlar pek çok iyi şeyin gerçekleştirilmesinin aracı olabiliyorlar. Bazen de temel sosyal haklardan yoksun olanların ulaşamadığı kritik öneme sahip hizmetleri sunanlar da kar amacı güden kuruluşlar oluyor. Bazen de sadece iş imkanı yaratan kurumlar oluyor. Ve biz, iş imkanının pek çok insan için ne kadar önemli olduğunu hafife alıyoruz. Yani, bu işin çoğuna saygı duyuyorum.

Sheryl WuDunn'ın kendi isteği üzerine konuşmasının sadece giriş bölümü verilmiştir.

Özlem Dalga: Evet, Sheryl'i koltuklara davet ediyoruz. Bu arada Sharmeen'i de ben çağırarak istiyorum. Sharmeen lütfen sen de bize katıl.

Seminerimizde bu bölümde bir söyleşi yapacağız.. Şimdi İngilizceye dönüyoruz izninizle. "Öncelikle şarkıyı nasıl buldunuz?" diye sormak istiyorum.

Sheryl WuDunn: Olağanüstüydü. Kesinlikle olağanüstüydü.

Sharmeen Obaid Chinoy: Bence sabaha bu şarkıyla başlamak harikaydı çünkü gerçekten tam bir işaret. Biliyorsunuz, bu insanların bir araya gelmesi, bir şeyler yapması için bir haykırış. Ve biliyorsunuz, burada oturan bu grup, bu insanlar çok güçlüler, gerçekten bu bölgede bir şeyleri değiştirmeye etki edecek güçleri var. Bu nedenle de bu mesajı onlara iletmek çok önemli.

Özlem Dalga: Konuşmanızda kampanyanız için Madonna'yı nasıl kullandığınızı gösterdiniz.

Sharmeen Obaid Chinoy: Kim Madonna'nın kampanyasını desteklemesini istemez ki?

Özlem Dalga: Bu gerçekten çok güçlüydü. Peki, bize biraz şundan bahsedin, bilirsiniz, Sertab Erener gibi ki ona ve Sezen Aksu'ya çok minnettarız. Çünkü onların sosyal farkındalıkları çok yüksek ancak Türk pop yıldızlarının Türkiye'de bir değişim olmasına yardım etmesini nasıl sağlayabiliriz?

Sharmeen Obaid Chinoy: Ben her zaman toplumlarda ikon olan insanların özel bir ayrıcalıkları olduğunu hissettim. Bilirsiniz, Örumcek Adam'ın da dediği gibi, büyük güç, büyük sorumluluk getirir. Ve insanlara karşı böyle bir sorumlulukları var. Bu nedenle de her birinin tutku duydukları bir amacın sorumluluğunu üstüne alması ve sonra da bu amacı desteklemesi, yardım etmesi çok önemli. Kısa süre önce, dünyanın her yerinde kadınları güçlendirmeye çalışan Gucci'nin Chime for Change girişiminin bir parçasıydım.

Ve Beyonce, Madonna ve Salma Hayek gibi ünlülerin de katılım sağladığı bu projemizin harikulade bir başarı elde ettiğini gördüm. Bilirsiniz, onları çeken bir alan buldular, aile içi şiddet, eğitim, sağlık hizmetleri ya da adalet. Bunun için bağış topladılar, hayranlarını kullandılar, ücretsiz etkinlikler düzenlediler ve bağlantı kurmak istedikleri insanları buldular. Bilirsiniz, en iyi şeylerden biri de şu; zaten muhteşem işler olağanüstü işler gerçekleştiren insanlar var. Sadece teşvike ihtiyaçları var. Sadece desteğe ihtiyaçları var. Bu ünlüler, bu insanların hepsi onların bunu yapmasına yardımcı olabilir.

Özlem Dalga: Ve ünlüler gerçekten de teşvik ediyorlar, burada canlı bir örneği var. Desteğin için teşekkür ederiz Sertab.

Sheryl WuDunn: “Half the Sky” hakkında çıkan belgeselimizde ve “A Path Appears” için aslında Ocak ayında çıkacak belgeselde, her ikisinde de gerçek anlamda ışık tutan ünlüler kullandık. Çünkü ben, bunu yapabileceklerini düşünüyorum. Sahada, değişim sağlamaya çalışmıyor olabilirler ancak bu sorunlara ışık tutabilirler. Çünkü ünlerini insanların dikkatini çekmek için kullanabilirler. Ve bu farkındalığı yaratmak çok önemli.

Demek istediğim insanlar, “Neden farkındalık yaratalım ki?” diyebilirler. Bunun nedeni de aslında hiç bir şey yapmıyor olmaları. Çoğunluğun görüşüne katılmaya çalışan ünlüler olduğu doğru ancak belki de bu davranışları biraz sahtedir. Ve bu nedenle de ben o belirli ünlünün güvenilirliğine, doğruluğuna bakmak gerektiğini düşünüyorum ancak. Bu sorunların bazılarında ışık tutmanın sıradan insanların farkındalıklarını ve bilinçlenme seviyelerini artırmaya çok yardımcı olduğunu da düşünüyorum.

Bu önemli çünkü eğer pazarlanmazsa, insanlar belirli bir sorun olduğunu bilmezlerse, yardım edemezler. Bağışta bile bulunamazlar, bu sorunu etraflarındakilere yaymazlar. Farkındalık yaratmak zorundayız ve ben insanların medyanın oynadığı rolü hafife aldıklarını düşünüyorum. Ve aynı şey ünlülerin bir amaca ışık tutmak konusunda oynadıkları rol için de geçerli. Ve pazarlama çok önemli.

Batılı dünyada kar amacı gütmeyen kuruluşların çoğu pazarlamanın kötü olduğunu düşünüyor. Kötü niyetli, kar amaçlı şirketler bunu yapar görüşündeler. Ancak bence düşünce tarzımızı değiştirmemiz gerek çünkü ben pazarlamanın, sosyal sorunlar ile ilgili pazarlamanın, gazoz pazarlamasından daha önemli olduğunu düşünüyorum.

Özlem Dalga: Siz kitabınızla bunu yaptınız. Ve siz de filminizle bunu yaptınız. Şimdi “Half the Sky” hareketini nasıl başlattığınızla bakalım. Tüm bu insanların harekete geçmesini nasıl sağladınız? Onları nasıl ikna ettiniz?

Sheryl WuDunn: Kendi kendine hayat kazandı. Gerçekten önemli olduğunu düşündüğümüz araçları kullanabilirdik. Bu nedenle de ilk olarak, kitaplar, siz de bilirsiniz, insanların en sevdiği hobilerden biri değildir. Kaç insan kitap okuyor ki? Bu nedenle de insanlara film gibi mecralar kanalıyla erişiyoruz.

Bu gerçekten yardımcı oldu ancak aynı zamanda sosyal medyayı da kullandık ve bir Facebook oyunu yarattık. Oyunların çok daha fazla, milyonlarca daha fazla insana ulaşabileceğini düşündük. İşte bu yüzden de Facebook oyunumuz var. Belli ki bu farklı bir mecra, basitleştirilmesi gerekiyor.

Ancak belli karakterleri takip ederseniz, bu insanlar için bu sorunları açığa çıkarmış oluyor. Bilirsiniz, bir ailenin yeni bir hedefi olduğunda ne olduğunu ve bunun hayatlarını nasıl değiştirdiğini görürsünüz. Ya da bir kız eğitim aldığı anda bunun hayatını nasıl değiştirdiğini. Bu nedenle de fikir basitçe şu; insanlara belirli bir konuda bir şeyler öğrenmeleri için araçları, öğrenme konusunda kendilerini en rahat hissettikleri ortamda vermelisiniz.

Özlem Dalga: Taşma noktası neydi? Demek istediğim, Facebook oyunu muydu? En etkili olan neydi?

Sheryl WuDunn: Kitap ile başladığını düşünüyorum çünkü bir anlamda bunun entelektüel temeli kitaptı. Ve sonra diğerleri bunu takip etti ve ben her birinin daha fazla farkındalık yarattığını düşünüyorum.

Özlem Dalga: Sen ne diyorsun Sharmeen? Sence insanların bir sorun hakkında harekete geçmesini sağlamanın en kolay yolu ne?

Sharmeen Obaid Chinoy: Bence insanların kendilerini onlara gösterdiğimiz insanların yerine koymasını sağlamanız gerekiyor. İnsanlar bu sorunların dünyanın bir başka yerinde, o sosyo-ekonomik çevrelerden gelen o insanların başına geldiğini düşündüğünde, zaten en baştan o insanlarla kendi aralarına bir duvar örmüş oluyorlar.

İnsanları tutup kavramak ve onların düşünmesini sağlamak zorundayız. “Bu, benim başıma da gelebilir. Şanslı olduğum için bana destek olan bir ülkede ya da bir çevrede doğdum, kolaylıkla bu kaynaklara sahip olmadığım bir yerde de doğmuş olabilirdim.”

Bilirsiniz, insanları sarsıp bunlar benim ya da çocuklarımın başıma da gelebilirdi ya da bunlar herhangi bir zaman benim başıma da gelebilir diye düşünmesini sağlamalısınız. Ben ancak o zaman insanları tutup kavrayabildiğinizi düşünüyorum. Ayrıca bu “küreselleşmiş” dünyada yaşıyoruz ancak aynı zamanda pek çok sorun hakkında yabancılaşmış durumdayız. Çünkü kendimizi şu şekilde düşünecek şekilde eğitiyoruz; “Ah, bu bizim başımıza gelmez. Bu başka bir yerde olur.

Aslında yeterince uzun süre beklerseniz, bunlar sizin olduğunuz yerde de olabilir. Bu nedenle de benim için insanların bu gerçeği anlamalarını sağlamak adına filmleri kullanmak önemli; “Hey! Bu onlar değil. Bu içimizden herhangi biri de olabilirdi.”

Sheryl WuDunn: Sharmeen’e tamamen katılıyorum. Bence hikaye anlatımı bir film için son derece önemli. Ancak aynı zamanda kitaplarda ve edebiyatta da bu geçerli. İnsanlara onların, dünyada pek çok zorluğa göğüs geren bireylerin yerine kendilerini koymalarını sağlayacak hikayeler getirmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ancak bu kolay bir şey değil. Ancak insanların harekete geçmek için ne yapabileceklerini anlayacakları araçları vermenin de önemli olduğunu düşünüyorum.

Özlem Dalga: Bu araçlar neler olabilir?

Sheryl WuDunn: Örneğin, biz “Half the Sky” ve “A Path Appears” kitaplarımızın arkalarına, insanların internet sitelerine gidip bakmaları, haklarında bir şeyler öğrenmeleri, bağışta bulunmaları ya da gönüllü olmaları için bu kuruluşların bir listesini koyduk.

Bence, örneğin onlara altı dakikada altı adım gibi şeyler vermelisiniz, ki biz bunu da yaptık, çünkü bunu mümkün olduğunca kolaylaştırmak isteriz. Bir başlangıç noktası olarak. İşin en zor kısmı başlamaktır. Bir kere başladığınızda, bir sonraki adıma doğru hareket edebilirsiniz.

Ve eğer bunu pek çok arkadaşınızla yaparsanız daha da iyi.. Mesela kitap kulübü gibi bir grubunuz varsa bir araya gelirsiniz ve bunu bir bağış kulübüne çevirebilirsiniz. Ya da hepinizin hakkında bir şeyler öğrenmek istediği bir konu bulur ve daha sonra bu konuyu tartışirsiniz. Ve sonra da beraber çalışmak istediğiniz bir kuruluş ya da hakkında çalışmak istediğiniz bir konu seçersiniz. Bu şekilde çok daha eğlenceli olur. Ben, dini kuruluşların aktiviteleri düzenleme şeklerinden çok şey öğrenebiliriz diye düşünüyorum.

Özlem Dalga: Harekete geçmekten bahsederken ben de harekete geçmeye davet etmek istiyorum. Bir tweet atsak belki sesimizi birileri duyar diyorum. O yüzden #başroldekadınlar. Lütfen yorumlarınızı sorularınızı bizden esirgemeyin diye hatırlatmak istedim. İzleyicilerimizi harekete geçmeye davet ediyordum. Hashtagimiz #başroldekadınlar. Böylece belki biz de sosyal medya üzerinde bir etki yaratabiliriz. Belki bazıları Türkiye'deki kadın sorunlarına çekebiliriz. Ancak her ikinizin konuşmalarında da gördüğümüz gibi, bizlere örnekler verdiniz. İnsanları nasıl harekete geçmeye çağırdığınıza, onları nasıl teşvik ettiğinize dair örnekler verdiniz. Ben biraz daha geriye gitmek istiyorum.

İlk başta nasıl başladınız? Demek istediğim bize ekonomi mezunu olduğunuzu ve siyaset bilimi mezunu olduğunuzu söylediniz. Ve normalde ekonomi ve siyaset bilimi mezunları, gider bir bankada çalışır ya da kariyerlerine devam ederler. Siz bu kadın sorunları konusunda çalışmaya nasıl başladınız?

Sharmeen Obaid Chinoy: Goldman Sachs'a iş görüşmesine gittim ve işe girdim. Çünkü ekonomi okumuş iyi bir Güney Asyalı kız olarak çok para kazanmam gerekiyordu. Ve iş görüşmesine gittiğim gün kendi kendime düşündüm. Görüşmedeki adam bana "Bu işi neden istiyorsun?" diye sordu. Ben de kendi kendime şöyle düşündüm, "Neden bu işi istiyorum? Ben bu işi istemiyorum."

Bu hiç bir zaman mutlu olduğum bir şey olmadı. Benim kariyerim film üzerine olacaktı. Bir sabah uyandım. Hayatımda daha önce hiç bir belgesel izlememiştim. Yirmi bir yaşındaydım. O günlerde, demek istediğim yıl 1999 ya da 2000'di. Okuyordum. Sosyal medya yoktu. Öyle hiç bir şey yoktu. Bilirsiniz, bunun gibi şeyler. Discovery Channel'da bir belgesel izledim. "Ah! Bu çok ilgi çekici. Değil mi? Sanırım ben de film çekebilirim." Ve, "Tamam, neden bir teklif hazırlamıyorum?" dedim. Bu nedenle de Pakistan'a geri döndüm. İlk gördüğüm şey, 2001 yılı Ekim ayıydı, ilk gördüğüm şey Pakistan sokaklarındaki yüzlerce küçük Afgan çocuk oldu. Çünkü Afganistan'da savaş çıkmıştı ve bu çocukların hepsi Pakistan'a gelmişti. Ebeveynleri güvende olmaları için onları Pakistan'a göndermişti.

Ve ben de, "Herkes Afganistan'daki savaş hakkında konuşuyor. Ancak hiç kimse ebeveynleri olmadan büyüyen bu mülteci çocuklardan bahsetmiyor," dedim. Böylece bu teklif yazdım. İnternette, Google'da nasıl belgesel yapılacağını araştırdım. Ve sonra hepsini yazdım ve teklifimi gönderdim.

Bilirsiniz, bu kuruluşların hepsine gönderdim. Ve pek çok ret cevabı aldım. Bu nedenle ağladığımı hatırlıyorum. Ancak bir gün, "Kimsenin beni fonlamaması kimin umurunda? Ben bunu yapacağım," dedim. O zaman oldu, bundan sadece bir hafta sonra New York Times çağırma cevap verdi ve beni fonlayacaklarını söylediler.

Buradan aldığım çok önemli ders şu oldu; “Hiç bir zaman hayır cevabını kabullenme.” Ve sizi reddederlerse, bu yeteri kadar fazla kapı çalmadığınız anlamına gelir. Bir kapıyı tekmeleyerek açabilirsiniz. Bunu yapmak sizin kaderinizde var ve bunu yapma yeteneğiniz var. Bu nedenle ben de bu kapıyı tekmeleyerek açtım ve işte buradayım.

Özlem Dalga: Yani bir fark yaratabildiniz, demek istediğim hikayeniz bize bunu anlatıyor. Sheryl, sizin hikayeniz ne? Siz bir bankacıydınız. Eşiniz de gazeteci. Bu kadın sorunları konusuna nasıl dahil oldunuz?

Sheryl WuDunn: Ben bunun kadın sorunu olduğunu düşünmüyorum. Eğer biz buna kadın sorunu dersek, kesinlikle takılıp kalırız.

Bence, değişimi gerçekleştirebilmek için bunun hem kadın hem de erkekleri ilgilendiren sosyal bir sorun olduğunu düşünmeliyiz. Çünkü eğer sadece kadın sorunu olduğunu düşünürsek, o zaman hep kadın sorunu olarak kalır. Herkes değişimi gerçekleştirmek zorunda.

Benim durumunda yardımcı olanın hem gazetecilik hem de iş geçmişim olduğunu düşünüyorum, çünkü bu benim çözüm odaklı olmama neden oldu. Ve biz de gerçeklere baktık, analizler ve değerlendirmeler yaptık. Bir denge değerlendirmesi yaptık çünkü bunu yapmak üzere eğitildik. Yani bunu şu şekilde yapmadık; “Bizim bakış açımız bu ve bu bakış açısına uyan iddialarla dolduracağız.”

“Gerçekler bunlar. Bir analiz yapacağız ve her iki taraf için de denge kuracağız. Her taraf için,” dedik. Sonra da bir sonuca vardık. İnsanların dengeye tepki verdiklerini düşünüyorum. Çünkü o zaman kendilerine vaaz verildiğini düşünmüyorlar. “Aman Tanrım.” İlk olarak gerçekler yeterince korkunç ve kendi adına konuşabiliyorlar.

Özlem Dalga: İzleyiciler arasında bir kaç tane erkek var. Çünkü erkekler olmadan bu konuya eğilmek, iyi rakamlara ulaşmak mümkün değil. Ancak sizin hikayenizde ilgi çekici olan bir hareket başlatmış olmanız. Değişik yöntemler kullandığınızı söylediniz, sosyal medya gibi. Peki, bu küresel eşitsizlik konusunu tanıtmak ve kadın sorunlarına destek olmak için televizyonu, filmleri, sosyal medyayı, mobil uygulamaları ve oyun öğelerini nasıl kullandınız?

Sheryl WuDunn: Tamam, biz buna agnostik bir platform olarak baktık ve işte içeriği bu dedik. İçerik pek çok farklı platforma taşınabilir, bu televizyon olabilir, kitaplar, oyunlar ve mobil oyunlar olabilir. Hindistan’da kullanılan bazı mobil oyunlarımız var.

Aynı zamanda eğitici videolarımız, ders programı rehberlerimiz var. Demek istediğim bu, insanların okumak ya da kendilerine katkı sağlamak için ihtiyaç duydukları herhangi bir platforma dönüşüyor.

Bu nedenle de ben önemli olanın daha fazla insana nasıl ulaşacağınız olduğunu düşünüyorum. Her bir kişiye, çünkü biz sıradan insanların da bir rol oynayabileceğini ve fark yaratabileceğini söylüyoruz. İnsanlar bu sorumluluğu kendi yöntemleriyle üzerlerine alıyorlar ve bununla ilgili kendi yeteneklerini kullanarak harekete geçiyorlar.

Ve bunu kendi yetenekleri, ilgi alanları ve tutkuları dahilinde üstlenip, bir yol belirleyip ilerletmeye çalışıyorlar.

Özlem Dalga: En etkili mecra hangisiydi? Örneğin Facebook ve sosyal mecralar burada, Türkiye’de çok popüler. Bize biraz yarattığınız Facebook oyunundan bahsedin.

Sheryl WuDunn: Kesinlikle iyi bir mecra. Ancak ben bunu başka şeylerle de desteklemeniz gerektiğini düşünüyorum. Ben sosyal medyanın kendisinin yolun sonu olduğunu düşünmüyorum. Demek istediğim; bu bir araç. Ve bu sadece belirli bir yere kadar gidebilen bir mecra çünkü limiti var. Belli ki bir filmin tamamını YouTube üzerinde küçük bir alana koyamazsınız.

Çok fazla insan bu kadar uzun süre bir şey izlemek istemez, bu nedenle de farklı küçük parçalar kullanmak istersiniz. Yani bunların hepsini beraber yaptığımızda kritik derecede önemli bir birikim oluşmuş oluyor. Bir şeyi sadece bir kere yapmak zordur. Örneğin Kony videosu (Ugandalı katil Joseph Kony'nin yakalanması amacıyla kurulan "invisible children" adlı organizasyonun başlattığı kampanyaya ait video)..

Demek istediğim şu; bu video bir süre için internette yayıldı ancak bu aktivitenin ve bu heyecanın çoğunu yakalayacak bir destek sistemleri yoktu. Ben bunun ardında bir altyapı olması gerektiğini düşünüyorum, aynı zamanda pek çok insanın farklı seviyelerde kullanacağı farklı platformlar da olmalı.

Özlem Dalga: Platformların sağlayabileceği tüm gücü kullandığınızı söylüyorsunuz. Sharmeen, siz sessiz kadınları dile getiriyorsunuz. Bu nasıl hissetmenize neden oluyor? Kadınları yaşadıkları deneyimler hakkında konuşmaya nasıl ikna ettiniz?

Sharmeen Obaid Chinoy: Filmlerimi çektiğim topluluklar içinde oldukça fazla zaman geçirdim. Bu kadınlardan bazıları bana en gizli, en karanlık sırlarını anlattılar. Aile fertlerinin bile onlarla ilgili bilmediği şeyler. Bu nedenle de güvenlerini kazanmak, onlarla çok fazla zaman geçirmek ve ortak bir payda bulmak zorundaydım.

Bilirsiniz, insanlara, yabancılara ancak onlara güvendiğiniz zaman sırlarınızı söyler ya da onları hayatınızın içine alırsınız. Ve güven oluşturmak ve ortak bir payda bulmak çok önemli. Onların, benim de bir şekilde aynı onlar gibi olduğumu düşünmelerini istiyorum. Çünkü aslında ben de gerçekten onlar gibiyim. Hepimiz aynı onlar gibiyiz. Sadece bizim elimize onların eline geçmeyen fırsatlar geçti. İşte güçlenmiş insanlarla güçlenmemiş insanlar arasındaki tek fark bu. Konu bizim elimize geçen ve onların eline geçmeyen fırsatlar.

Özlem Dalga: Onları size güvenmeleri konusunda nasıl ikna ettiniz? Belgesellerinizde konuşmak konusunda nasıl ikna ettiniz?

Sharmeen Obaid Chinoy: Benim çok işe yaradığını düşündüğüm şeylerden biri onlarla çocuklar hakkında konuşmak. Her zaman çocuğunuzu nasıl yetiştirdiğinizden bahsedebilirsiniz. Bu nedenle de çocuğu olan bir kadınla birlikte çalışıyorsam, her zaman çocuğumu, dört buçuk yaşındaki kızımı da yanımda getiririm. Konuşmaya her zaman onunla ilgili konuşarak başlarım. Bilirsiniz, kendinizi onların seviyesine, onların sizinle ortak bir şeyler bulabileceği seviyeye getirmek zorundasınız. Ve sonra sorun hakkında konuşabilirsiniz. İlk önce o kişiyle arkadaş olmanız gerekir.

İçeri girecek bir yol bulmanız gerekir. Ve ben de bunun her zaman işe yaradığını fark ettim. Konuşmak isteyecekleri bir konu olması gerekiyor. Mesela kayınvalide ve kayınpeder ile yaşanan zorluklar. Kim kayınvalidesi ile zorluk yaşamaz ki? Ya da kadınları dil, kültür, din üzerinde gerçek anlamda bağlayan konular hakkında konuşmak gerekiyor.

Çocuklar, kayınvalide ve kayınpeder, bu kadar basit. Bilirsiniz, ben her zaman bizi birbirimize bağlayan konular bulmaya çalışıyorum. Ve açık konuşmak gerekirse, şunu çok dürüst bir şekilde söylüyorum ki filmlerdeki taşma noktası, ben onlarla uzun zaman geçirdikten sonra gerçekleşiyor.

“Saving Face” filminde, Rukhsana ile yani filmde görmediğiniz kadınla çok fazla zaman geçirdim. Hala kocası ile yaşayan ve kocasından bir çocuk daha yapan kadın. Bildiğiniz gibi onunla çalışıyordum ve sonra gitti. Benim film çektiğim sığınma evinden ayrıldı ve kocasına geri döndü. Ve sonra da ondan hamile kaldı. Ve kendisini gerçekten kötü hissediyordu ancak bir türlü bana neden kendisini neden kötü hissettiğini söylemiyordu. Ve ben de ona, “Sorun nedir?” dedim. O da bana, “Sanırım hamileyim,” dedi. Ve o zaman henüz kocasına bile hamile olduğunu düşündüğünü söylememişti. Ve filmde bir sahne var ve o sahnede doktora gidiyor, doktor ultrason çekiyor ve onun sekiz haftalık hamile olduğunu fark ediyor.

Onun bunu ebeveynlerinden bile önce bana söylemiş olması, bu güveni oluşturacak kadar uzun zaman geçirmiş olduğumuz anlamına geliyor. Ve ben bunun benimle ilgili her zaman işe yarayan bir şey olduğunu düşünüyorum.

Özlem Dalga: Peki, sizin filmlerinizde yer aldıklarını öğrendiklerinde ailelerinin onlara çok sinirleneceği konusunda endişelenmiyorlar mı?

Sharmeen Obaid Chinoy: Evet, çektiğim filmlerin pek çoğunda, filmde yer alan kadınların ve erkeklerin çoğu, hikayelerini anlatmak için hayatlarını tehlikeye attılar. Ancak bu riskleri ve risklerin getireceklerini biliyorlar. Bunun tamamen farkındalar. Çünkü içlerinde hikayelerini anlatmak isteyen bir şey var.

Ben herkesin kamerayı sevdiğini düşünüyorum. Demek istediğim, bunu ister sadece kendinize ya da herkesin önünde itiraf edin, herkes televizyonda olmayı sever. Ancak bazı insanlar için televizyonda olmak aynı zamanda çok da riskli bir şey.

Rukhsana için, bu “Saving Face” filminde olması, film yayımlandığında kocası bunun para kazanması için bir yol olduğunu düşündü. Ve sonra film Academy ödülünü kazandı. O zaman milyon dolarlara kesin gözüyle bakmaya başladı. Ve ona para borçlu olduğumuzu söyleyerek dava celpleri göndermeye başladı. Bununla ilgili tüm yasal belgeleri imzalamış olmalarına rağmen. Yani tam bir baş ağrısıydı. Ancak bu film ile yapmayı başardığımız şey şu; Rukhsana’nın kendi evini satın alabileceği kadar fon toplamayı başardık..

Ben bir film çekiyorum, bu filmi yanımda taşıyorum, bu insanlar hakkında konuşuyorum, bunu başka ülkelere götürüyorum ve insanların bu insanlar hakkında bir şeyler öğrenmesini sağlıyorum. Ve dünyanın her yerindeki insani ruh o kadar olağanüstü ki benim filmimde yer alan kadınlara ve erkeklere bir şekilde yardım ediliyor. Ve hayatları değişiyor. Ben asla onlara bir söz vermiyorum, ben asla onlara bir şey söylemiyorum. Ben sadece bu sorunları gündeme getirdiğinizde, onları ortaya çıkardığımızda ve onlardan bahsettiğinizde insanların yardım ettiğini gördüm. Yardım edebildikleri zaman dünyanın bir başka köşesinden olmaları ya da ortak hiç bir noktaları olmamasının bir önemi kalmıyor.

Sheryl WuDunn: Fedakarlık ve cömertlik ruhu insan ırkında hala yaşıyor. Şimdi, buna kesinlikle katılıyorum ancak başarısızlıklar da gördüm. Örneğin biz “Half the Sky” kitabının filmini çekerken, kitapta yer alan kişilerden birini filme çekmeye çalıştık.

Pakistan’daydık, uzun tartışmalar oldu, bir kaç yapımcı çıktı ve onlarla birlikte çalışmak için bir ay harcadılar. Ve sonunda olmadı çünkü işin içinde para yoktu. İnsanlar televizyona çıkmak için kendilerine para ödenmesini bekliyorlar. Belgeselde yer aldıkları için onlara para ödeneceğini düşünüyorlar. Ve bir ödeme yapamadığımız için bunu yapmıyorlar. Ve bunun nedeni de içinde bulunulan durumdu. Genelevde olduğu belli olan bir kadın vardı, belli ki o zamanlar pek çok kere tecavüze uğramıştı. Onun için bu durum utanç vericiydi ve para almak istiyordu ve sonra bu işte onun işine yarayan bir şey olmadığı için yapmamaya karar verdi.

Bir başka durumda; polisin bir kadına tecavüz edilen bir yere yaptığı baskını kamerayla yakaladık. Suçu işleyen kişiyi yakalamaya çalıştılar ve sonra onu hapse attılar. Ve bu gerçekten başarısız oldu çünkü adam tutuklandı ancak daha sonra polis tarafından serbest bırakıldı. Ve şöyle bir durumda tıkanıp kaldık; “Aman Tanrım, bunun anlamı ne? Şimdi yine o kadının peşine düşmeyecek mi?” Ancak sonunda, kadının peşinden gitmedi. Kadın, bilirsiniz, çok daha kötü bir durumda kalmadı ya da çok daha iyi bir duruma gelmedi. Her zaman için kimin bir filmde ya da kitapta olduğunun yaratacağı etkiye dikkat ediyoruz.

Sharmeen Obaid Chinoy: Önemli olan nokta şu; hikayenizi anlatmak istiyor musunuz ve hikayenizi anlatıyorsanız birinin bundan bir şey öğreneceği ya da bir başkasının bundan faydalanacağı kesin mi? Benim insanlara verdiğim mesaj şu; “Hikayenizi anlatırken sadece kendiniz için anlatmıyorsunuz, bunu kendiniz kadar anlatamayanlar için de yapıyorsunuz.”

Özlem Dalga: Bence en uç örnek sizin kahramanınız, konuşmanızda paylaştığınız kişi. Onun bir kaç ay önce vefat ettiğini söylediniz.

Sharmeen Obaid Chinoy: Evet, kocası dört el ateş ederek öldürdü. Ardında üç çocuk bıraktı; iki oğlan ve bir kız. Biri sekiz yaşında, biri on dört yaşında ve biri de on altı yaşında. Ve biz de bu üç çocuk için eğitim fonu oluşturduk. Eğitim fonu oluşturmak için bir film çektik ve şimdi üçünün de üniversiteye gidecek kadar eğitim almalarını sağlayacak parası var.

Özlem Dalga: Harika hikayeler. O zaman katılımcılardan soruları almaya başlayalım. Buyurun, kendinizi tanıtm ve sorunuzu dinleyelim lütfen.

Ece Ayaz: Koç Üniversitesi’nden geliyorum, Sharmeen Hanım’a bir sorum olacak. Kocasına ne oldu o hanımefendi, öldürülen hanımefendinin? Çünkü nasıl öldürdüğünden bahsetti, neler olduğundan ama kocasına neler olduğunu ben çok merak ettim. Cezalandırıldı mı bir şekilde? Hapsedildi mi? Teşekkür ederim.

Sharmeen Obaid Chinoy: Kocasını tutuklandı ve şu anda hapisanede.

Özlem Dalga: İdam cezası mı aldı ya da?

Sharmeen Obaid Chinoy: Hayır, davası hala devam ediyor. Ve biz de ceza alacağını umut ediyoruz. Maalesef Pakistan’da, paralel bir kanun var: kan parası kanunu. Ve biz de biliyoruz ki eğer kan parasını ödeyebilirse, o zaman serbest bırakılabilir. Ancak çocuklar, onlar yetim kaldılar.

Çünkü anneleri öldü ve babaları da hapse girdi. Böylece bir gecede yetim kaldılar. Çocuklarına babalarını affetmeleri için baskı yapıyorlar. Yani dava hala devam ediyor. En azından tutuklandı ve hapse girdi.

Özlem Dalga: Pakistan’da bu suçlular için durumu çok daha zorlaştıran bir kanun kabul edildi. Bu sizin filminizden sonra mı oldu? Sizin filminizin bunda bir rolü olduğunu düşünüyor musunuz?

Sharmeen Obaid Chinoy: Ben “Saving Face” filmini çekerken, Parlamento özel olarak asit şiddeti ile ilgili bir kanun çıkardı. Böylece asit şiddeti ömür boyu hapis ve ek olarak on bin dolar ile cezalandırılıyor. Şu anda devam eden davalar var. Bu davalarda özel olarak asit şiddeti nedeniyle yargılanan herkes ağır cezalar alıyor. Ancak “Saving Face” filminin ardından olan şey şuydu; asit şiddetinin çok görüldüğü alanlarda köylerin yerel yönetimlerinin bunu terörizm benzeri bir suç ilan etmesine neden oldu. Bunun anlamı da yıllarca davaları devam ettiği için mahkemeye gideceklerine, bu hızlı işleyen mahkemeleri kurdular ve cezalar daha hızlı uygulamaya koyulabiliyor. Ancak bu durumların yüzde doksanında kadın dava açmıyor çünkü mahkemeye gitmemeye çalışıyor. Çünkü bilirsiniz, her hafta mahkemeye gitmek ve size karşı bu suçu işleyen kişiyle yüzleşmek sorun oluyor. Bu nedenle de bunu bir suç haline getirdiler.

Sondan Durukanoğlu Feyiz: Merhaba. Ben Sondan Durukanoğlu Feyiz. Sabancı Üniversitesi Rektör Yardımcısı. Ben buradaki sorunların çok açık olduğunu düşünüyorum. Açıkça belli. Bana göre sorun, dengeli bir dünyaya sahip olmamız ve bu insanlara yardım etmemiz için gerekli dönüşümü yapacak insanları bulmak. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Buradaki sorun gerçekten açık. Burada bahsettiğiniz her konu gerçek bir problem. Ve bu dönüşümü gerçekleştirebilecek insanlar var ancak ihtiyaçları olan yardımı alamıyorlar.

Sheryl WuDunn: Kesinlikle uzun vadede sorun şu; yapabileceğiniz şeyler var ancak devlet de bir rol oynuyor. Örneğin, eğitim. Ben bunun sadece gerekli olduğunu düşünmüyorum, ayrıca bu gerekli eğitim kurumları olmadan gerçek anlamda ahlaklı, sosyal olarak adil ve eşit bir toplum inşa edemezsiniz. En azından minimum olarak bunun olması gerek. Aynı zamanda toplumun, kadınların toplum içinde üretken bir rol edinmesini de kabul etmesi gerekiyor. Bir başka deyişle, mesleklerinin olmasına, çalışarak kurumsal dünyanın basamaklarında yükselmelerine de izin verilmesi gerekiyor. Çünkü bir toplumun bu prensipleri kendisine katması gerekiyor. Bunlar uzun vadeli etkiler. Kısa vadede ise özellikle bölgeye bağlı olarak değişebilecek pek çok sorun olabilir. Eğer çatışma olan bir bölgedeyse, o zaman güvenlik sorunlarını düzeltmeniz gerekir, belki de kısa vadeli bir askeri uygulama gerekir.

Gerçekten güvenli bir bölgenin oluşumunu sağlayan bir şeye ihtiyacınız olur ki okullar inşa edebilesiniz. Bilirsiniz, kestirme çözümlere ihtiyacınız olur, belki kuruluşlar gelerek belirli bölgelere küçük hibelerde bulunabilirler. Eğer yiyecek ile ilgili bir güvensizlik söz konusuysa, kuruluşların gelip yiyecek getirmesine ihtiyaç duyabilirsiniz. Yani kısa vadede kullanılabilecek pek çok araç var ancak uzun vadede, çok daha sürdürülebilir olan her yana yayılan eğitim, zorunlu eğitim ve sonra da iş imkanıdır.

Özlem Dalga: Sharmeen, eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Sharmeen Obaid Chinoy: Ben sadece bir şey söyleyeceğim; ben toplum olarak başka birinin gelip bize yardım etmesini beklemememiz gerektiğini düşünüyorum. Yardım etmek için biz ne yapıyoruz? Bizim attığımız adımlar neler?

Toplumun içinde çok küçük bir adım atıyor olsak bile ilk olarak kendimize yardım etmemiz gerek. Ve dış dünyaya bakıp bize yardım etmelerini istememiz gerek. Ben şöyle düşünüyorum; filantropinin yüksek seviyede olduğu ülkelerde, köprülerin kurulduğunu gördüğümüz ülkelerde, insanların başka insanlara yardım ettiği ülkelerde, bahsettiğiniz bu tür insanların seslerinin güçlendiğini ve yardım edebildiklerini görürsünüz. Yani eğer bu ülkede Sabancı Vakfı gibi vakıflar varsa, toplum içinde insanlar kendilerine yardım ediyorlar demektir. Sorunların çözülmesi için atılması gereken ilk adım bu.

Sheryl WuDunn: Biz aslında bunun sinir bilimindeki yerini, bir şey vermenin ardındaki biyolojik bilimsel gerçeği inceledik. Beyinlerimiz tarandı. Ve gerçekten, siz bir şeyler verirken ve alırken beyninizi taradıkları bir deney de var. Ve şunu buluyorlar; elbette ki bir şeyler alırken beyninizin bir bölümü uyarılıyor, bu beyin zevk merkezi. Dondurma yediğiniz ya da çikolatalı kurabiye yediğiniz zamanlar gibi.

Sheryl WuDunn: Ya da bilirsiniz, flört ederken olduğu gibi. Bu beyin zevk merkezi. Ancak bir şeyler verdiğiniz zaman da beyin zevk merkezinin uyarıldığı ortaya çıkmış. Araştırmaya katılanların yarısında, bu insanların verirken, alırken olduğu kadar hatta daha fazla zevk aldıklarını fark etmişler. Bir şeyler vermenin zevk veren bir duygu olduğunu kanıtlayan bilimsel araştırmalar var ve aslında bu sizi gerçek anlamda mutlu ediyor. Bununla ilgili pek çok kaynak var.

Buğrahan Namda (Öğrenci): Benim adım Buğrahan Namda, Sabancı Üniversitesi öğrencisiyim. İlk olarak buraya geldikleri için konuşmacılarımıza teşekkür etmek istiyorum.

Aynı zamanda insan hakları, kadınları güçlendirmek ve insanlığın medenileşmesini güçlendirmek için zamanlarını ayırdıkları için buraya gelenlere de teşekkür etmek istiyorum. Ben Bayan Chinoy'a bir soru sormak istiyorum. Bayan Chinoy, benim oda arkadaşlarımdan ikisi Pakistanlı. Okulda pek çok Pakistanlı arkadaşım var. Onlara bu organizasyondan bahsediyordum ve sizin isminizi duyduklarına çok sevindiler.

Sizin buraya gelmeniz onları çok memnun etti. Onlara sizin filmlerinizi izleyip izlemediklerini sorduğumda buna fırsatları olmadığını söylediler. Ben şunu sormak istiyorum; ödüllerinizi ve başarılarınızdan sonra Pakistan'da ne değişti? Devlet desteği olduğundan bahsettiniz. Ancak bu büyük ölçüde miydi ve sivil toplum örgütlerinde gelişmeler olduğunu düşünüyor musunuz? Ya da sizin yolunuzdan giden, yeni filmler çeken, sivil toplum örgütleri için hayırseverlik anlamında yeni işler yapanlar var mı? Bu tür bir gelişme var mı? Teşekkür ederim.

Sharmeen Obaid Chinoy: Bir şeyler yaptığımızda biz film yapımcılarına şu soru çok fazla sorulur; "Peki ne oldu?" Ve ben de her zaman film yapımcılarının sihirbaz olmadığını söylüyorum. Ya da devlet yetkilisi de değiliz. Film yapımcıları sorunları vurgulayan kişilerdir. Ve umarım ki başarılı olurlarsa insanları bu sorunlarla yüzleşmeye zorlayabilirler. Ve bu konular ile ilgili zorlayıcı konuşmalar yapmaya.

Yani, ben Pakistan'da bir film yaptım, bir sorunu gündeme getirdim ve Pakistan'da asit şiddetinden bahsettim. Film yayımlanmadan önce birinin yüzüne asit atıldığında %50 şansla bu yetkililere bildirilmiyor, kayıtlara geçmiyordu. Ve bildirilse bile, bir gazetenin iç sayfalarında yer alıyordu. Belki iki ya da üç satırlık bir haber. "Saving Face" yayımlandı, Academy ödülü kazandı ve artık yüzünüze asit atılırsa, gazetenin ön sayfalarındaki haberlerde yer alıyorsunuz. Polis buna bakıyor, yargı sistemi buna bakıyor, herkes buna bakıyor.

Bir film yapımcısı olarak ben ne yaptım? Ben bir kanunu değiştirmedim, kanun çıkarıp kökten bir değişim olmasına neden olmadım. Benim yaptığım şey bir sorunu vurgulamaktı. Ve insanların doğrulup, “Bu neden benim toplumumda oluyor? Ve ben bunun olmasını istemiyorum,” demesini sağladım.

Benim için başarının barometresi buydu. Ben başarının değerini bu şekilde ölçüyorum. Pakistan’da bir televizyon kanalında yaptığım programda bu sorunlardan bazıları hakkında konuşmaya başladığımda, hiç kimse çocuklara uygulanan cinsel istismar sorunundan, ensest sorunundan bahsetmek istemiyordu.

Ensest mi? İnsanlar Pakistan’da bunun olmadığını söylüyorlardı. Bu, çok edici çünkü psikologlar Pakistan’daki çocukların yüzde elliden fazlasının hayatlarının bir döneminde cinsel istismara uğradığını düşünüyor. Hiç kimse bu sorunlardan bahsetmek istemiyor. Özellikle de ensest sorunundan yani bunu size aile fertlerinden biri ya da size yakın olan birinin yaptığı durumda.

Bilirsiniz, Pakistan’da kesinlikle benden nefret eden çok fazla insan var. Onlar konuşmuş olduğum konular hakkında konuşmamam gerektiğini düşünüyorlar. Benim Pakistan’ın adını kötüye çıkaracak sorunları vurguladığımı düşünüyorlar. Ve onlara ne diyorum biliyor musunuz? Onlara şunu söylüyorum: sorunlarınızı halının altına sakladığınızda, bu sorunlar çözülmez.

Aynada kendinize bakacak, bu sorunlarla yüzleşecek ve bu sorunlar neden var diyecek kadar erkek olun. Ve bu sorunlar hakkında konuşun. Çünkü toplum olarak biz, kendi sorunlarımızla yüzleşmezsek, bu sorunlar hakkında konuşmazsak, hiç bir zaman bu sorunlara çözüm bulamayız. Ve ne zaman başarılı olduğumu anladım biliyor musunuz? Twitter üzerinde yüz kişi hatalı olduğumu söylediğinde anladım. Ya da yasaklanmam gerektiğini söylediğinde. İşte o zaman başarılı olduğumu anladım. Çünkü bu yüz kişiyi sınırlendirmeyi başarmıştım. İçlerinde hoşlarına gitmeyen bir şeyin uyanmasına neden olmuşum. Eğer bir şey hoşunuza gitmezse, bunun aleyhinde konuşursunuz. Ve yaptığım filmlerde, insanlar kendileri ile ilgili gördüklerinden hoşlanmamış olabilirler. Ve işte bu nedenle ben yaptıklarımı yapabildim. Hiç kimsenin başlatmak istemediği bu konuşmaları başlattım.

Özlem Dalga: Peki, karşılaştığınız en büyük zorluk neydi? Anlattığınızda kulağa kolaymış gibi geliyor. ancak aslında kolay değil.

Sharmeen Obaid Chinoy: İlk olarak eleştirilere kulak asmamanız gerek, çok ama çok vurdumduymaz olmanız gerek. Ve bir öngörü sahibi olmalısınız. Ve başınızı önünüze eğip, bunun gerçekten ortaya çıkarmanız gereken bir sorun olduğunu bilmelisiniz. Bu, insanların hakkında konuşması gereken bir sorun. Bilirsiniz, ben başımı eğdim, eleştirilere hiç kulak asmadım ve sadece çalıştım. Ben işkolik biriyim. Çok fazla çalışırım. Ve çalışırım. Film yayımlandığında insanların şunu söylediğini düşünüyorum; “Ah, bu nasıl oldu?” Bu çocuk sahibi olmak gibi bir şey. Bir şeyleri bir araya getirme, oluşturma sürecinde dokuz, on bir ay gibi bir süre harcıyorsunuz.

Ve sonra film yayımlanıyor, onu dünyaya getiriyorsunuz, aynı bir çocuk dünyaya getirir gibi ve dünyanın onu sahipleneceğini umut ediyorsunuz. Ve onu anlayacağını umut ediyorsunuz ve bir film yapımcısı olarak ben böyle hissediyorum. Benim yapmak istediğim şey bu.

Sheryl WuDunn: Ancak aynı zamanda şunu anlamanın da önemli olduğunu düşünüyorum, burada bahsettiğimiz şey bir ekosistem. Bu sadece Sharmeen'in filmlerinden biri, buradaki bir kitap ya da oradaki bir Facebook oyunu değil. Biliyorsunuz biz bir ekosistemiz ve aslında hepimiz birlikte çalışırsak ve bir ya da bir başka parça tarafından yaratılan hızın üzerine bir şeyler inşa edersek, o zaman bunu gerçekten başarabiliriz. İşte bu nedenle bir harekete ihtiyacımız var.

Çünkü herkesin kendi yetenekleri, kendi geçmişi ve kendi yeri var ve bunları dinlersek daha ileri gitmelerini sağlayabiliriz. Ve hepimiz, bilirsiniz, bu harekete katılırsak, o zaman değişimi gerçekleştirebiliriz.

Özlem Dalga: Karşımızdaki zorluk tüm bu insanları harekete geçmek konusunda ikna etmek. İnsanları harekete geçirmeyi başarma noktasında hangi zorluklarla karşılaştınız?

Sheryl WuDunn: İnsanlara yapabilecekleri küçük eylemler vermekle başlıyor. Dünyayı değiştirme fikri kulağa çok yorucu ve bunaltıcı geliyor. Şöyle bir şey; "Aman Tanrım! Dünyada gerçekleşmesi gereken bu devasa değişimde nasıl yer alabilirim ki?" Bu nedenle de parçalara bölmeniz gerekiyor. Ve hiç kimse dünyadaki çarpık ayak hastalığı sorununu çözemez. Ancak hayatı değiştirebilirsiniz, bir kişinin hayatını dönüştürebilirsiniz. Örneğin Nijerya'da Rashida'nın çarpık ayak hastalığı var. Ve iki yüz dolar değerinde ve asla karşılayamayacağı bir ameliyat olursa, bu ameliyatı olabilirse, onun hayatını dönüştürebilirsiniz.

Küresel alanda –çarpık ayak hastalığı sorununu çözmediniz, Nijerya'daki ulusal -çarpık ayak sorununu çözmediniz. Ancak onun hayatını değiştirdiniz ve ben bu sorunun bir kısmında bir fark yaratabildiğinizi anlayacağınızı düşünüyorum. Sıradan insanların bunu hissetmesi son derece önemli. Bu nedenle de küçük parçalarla, insanların sindirebilecekleri tek lokmalık parçalarla başlamalısınız ve sonra bu yaptıkları şeyin müptelası olacaklardır.

Zerrin Koyunsağan: Evet, başrolde ödüllü kadınlar var. Kadınlar hep başrolde ama erkekleri katmak için bu işe ne yapmamız gerekiyor, tavsiyeleri nelerdir konuşmacılarımızın?

Sheryl WuDunn: Aslında, daha önce de belirttiğim gibi, ilk olarak ben bu kitabı eşimle birlikte yazdım, bu kabul edilebilir mi? Ben gerçekten şuna inanıyorum, bu nedenle de buna kadın sorunu demiyorum çünkü o zaman bu sorunu çözme işini kadınlara vermiş oluyoruz. Ancak ben bunu sosyal bir sorun, herkesin bir rol oynaması gereken küresel bir sorun olarak görmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Dürüst olmak gerekirse, kadınlara acı ve zarar veren kötü niyetli pek çok kadın suçlu da var. Kadınlar da kadınlara zarar veriyor. Sosyal ahlaki değerleri, sosyal yaklaşımları özümüyorlar. Bu nedenle de sıradan insanlara herkesin, erkeklerin, delikanlıların, kadınların ve genç kızların rol oynayacağı bir şey olduğunu söylememiz gerekiyor.

Ben erkekleri de yanımıza bu şekilde alacağımızı düşünüyorum. Ve örneğin, eğitimi düşünelim, erkek çocukların, kendileriyle aynı okula giden kız çocuklarını görerek büyümeleri önemli. Daha iyileri olmasa bile kendilerinin cevapladıkları matematik sorularına cevap verdiklerini görmeleri. Senegal'de yaşayan Mali Merching adında harika bir kadın var. Bu kar amacı gütmeyen kuruluşu kuruyor ve burada bölgedeki diğer kar amacı gütmeyen kuruluşlarla birlikte eğitim programları yaratmaya ve bilirsiniz kadınların sünnet edilmesi hareketine (FGM) karşı mücadeleye çalışıyor.

Ve çok erken başlaması gerektiğini söylüyor. Çünkü erkek çocuklara sadece kızların bu hikayesini öğretmekle kalmıyor. Erkek çocukların kadınların da akıllı insanlar olabileceğini görerak büyümelerini sağlamaya çalışıyor. Ve aynı zamanda, sünnet edilmemiş bir kadınla evlenmelerinde bir sorun olmadığını öğretiyor. Ancak çok erken yaşta başlaması gerekiyor çünkü ergenlik çağına geldiklerinde çok geç kalınmış oluyor. Ergenlik çağına geldikleri zihinleri çoktan belirli bir şekilde şekillenmiş oluyor.

Özlem Dalga: Sanırım karma eğitimi vurguluyorsunuz.

Sheryl WuDunn: Demek istediğim bu belirli durum için geçerli olan oydu, bilirsiniz, demek istediğim, göz göre göre bunun kötü ya da iyi bir şey olduğunu söylemiyorum ancak o durum için gerekli olan oydu.

Ata Köseoğlu: Ata Köseoğlu, Sabancı Holding. İlk olarak bu oldukça güçlü hikayeler için size çok ama çok teşekkür ederiz, çok etkileyiciydi. İslamiyet hakkındaki görüşleriniz neler? Çoğunlukla kadınların istismarı için kullanılan ve bahane edilen bir şey. Bizlere getirdiğiniz bu hikayelerin çoğunun Müslüman toplumlarda gerçekleşmesi bir tesadüf olamaz. Bu nedenle de sizin İslamiyet'in bazen Allah adına kullanılması, arasındaki ilişki hakkındaki görüşlerinizi almak istiyorum. Ya da çoğu zaman kadınların istismarına bir bahane olarak kullanılmasında.

Sharmeen Obaid Chinoy: İlk olarak Arapça konuşulmayan bir ülkeden geldiğimi söyleyerek başlamak istiyorum. Biz Urdu dilini konuşuyoruz ve Kuran ise bizim anlamadığımız ve konuşmadığımız bir dil olan Arapça yazılmış. Bu nedenle de herhangi biri tarafından yorumlanabilir ve özellikler camilerde ve muhafazakar kesimlerde bunu istedikleri gibi yorumluyorlar ve insanların da bu şekilde yorumlaması için baskı yapıyorlar. İnsanlar bu yoruma meydan okuyamıyorlar çünkü Kuran'da ne yazdığını anlamıyorlar. Demek istediğim şu; eğer Kuran'ın yazıldığı dili anlamıyorsunuz ve bunun olduğu yerlerin çoğunda insanlar okumayı yazmayı bile zar zor biliyorlar. Bu nedenle de imam size ne söylüyorsa bunun doğru olduğuna inanıyorsunuz çünkü toplumun kalesi olması gereken bir insan size nasıl yalan söyleyebilir ki? Ve bu nedenle de ben aslında kötülüğün kökeninin bazı bölgelerde camileri yöneten kişiler olduğunu düşünüyorum.

Türkiye adına bir şey söyleyemem ancak Pakistan adına söyleyebilirim ve bu Pakistan'da çok büyük bir sorun. İnsanlar Cuma günü vaaz dinlemek için camiye gidiyorlar ve oradaki imamlara saygı duyuyorlar. Ve hemen hemen her zaman şu oluyor, gerçekten Kuran'ı elinize alıp okuduysanız ve bu vaazları dinlerseniz, tamamen farklı bir dinden bahsettiklerini düşünebilirsiniz. Bilirsiniz, bir kadını geride tuttuğunuzda bundan en çok kim faydalanır?

Biliyorsunuz İslam'da bir kadına boşanma hakkı verdiğinizde, o kadına miras hakkı da tanıyorsunuz. Bir kadına miras hakkı tanıdığınızda, o kadına pek çok hak vermiş olursunuz. Bu haklar geri alındığında bundan en çok kim faydalanır? Bu topluluklardaki insanlar faydalanırlar. Bu daha yoksul topluluklarda benim en ilgi çekici bulduğum şey ise, çok fazla öfkeleri ve hayal kırıklıkları olması. Ve bizim "Öfke Duvarı" dediğimiz şey konusunda en kolay olan bir kadını itmektir. Bilirsiniz, bu eşiniz olabilir, kız kardeşiniz olabilir, etrafınızdaki herhangi biri. Öfkenizi komşunuzdan, yolun sonundaki adamdan ya da patronunuzdan çıkaramazsınız. Ancak öfkenizi her zaman bir kadından çıkarabilirsiniz. O her zaman oradadır. Ve o kadın herhangi bir koşul altında size karşılık verecek durumda olmaz.

Bu nedenle de hayatımın ilk dönemde yaptığım ilk şeylerden biri Kuran'ı İngilizce ve Urduca okumak oldu. Bu nedenle de bir imam bir şey söylediğinde genellikle onunla yüzleşiyorum. O bana bir şey söylediğinde, cevap veriyorum.

“Aslında ne söylediğiniz hakkında hiç bir fikrim yok ve sizin gidip kitabı yeniden okumanız gerekiyor,” diyorum.

“Çünkü eğitime ihtiyacı olan sizsiniz, ben zaten kitabı okudum ve haklarımın neler olduğunu biliyorum.” Ancak ben bunu söyleyebiliyorum çünkü ben kitabı okudum ancak diğer kadınların pek çoğu okumadı. Biliyorsunuz, bunu yapabilecek durumda değiller. Ve bunun bu derece önemli olmasının nedeni de bu. Kuran'ın başka dillere çevrilmesi gerekli. Ve sadece çevrilmesi yeterli değil, insanların bu çevirileri okuması gerek. Kendileri okuma yazma bilmeyen bu insanlara anlatmaları gerek. Pakistan dahilinde çeşitli yerlere giderken gördüğüm en büyük sorunlardan biri şuydu; kadınlar, “Benim haklarım yok,” diye düşünüyorlar. “Bu benim başıma geliyor çünkü buna hakkı var” diyorlar. Ben de, “Hayır! Buna hakkı yok!” diyorum. Bunu düşünüyorsunuz çünkü başka türüsünü bilmiyorsunuz. Ancak aslında bunların hiç birini sana yapmaya hakkı yok.” Bu nedenle de insanları anlamadıkları bir dil ve anlamadıkları bir metin hakkında güçlendirmek ve bilgilendirmek önemli.

Özlem Dalga: Türkiye’de biz de aynı sorunu yaşıyoruz. Kuran Arapça yazılmış ve biz de Türkçe konuştuğumuz için biz de aynı dil engeliyle karşı karşıyayız. Bu konuya dair bir şeyler daha eklemek ister misiniz?

Sheryl WuDunn: Hayır, demek istediğim söylemek istediğim tek şey şu; “Half the Sky” kitabında, Afganistan’da, Afganistan Öğrenme Enstitüsü isimli bir okul zinciri başlatan harika bir kadından bahsettik. Bu okullar kızların gittiği kız okulları ve o da bize şunu gösteriyor; bu kızların her birine Kuran’dan aldığı ayetleri öğretiyor. Onlara haklarını gösteriyor bu nedenle de herhangi biri onlara, “Bunu yapmaya hakkın yok,” dediğinde öğrendikleri o ayeti çıkarıyor ve şunu söylüyorlar: “Tamam, bak burada yazıyor ve x, y, z ayetinde bizim bu hakkımızın olduğu yazıyor.” Onları karşılık verebilmeleri için pek çok şeyle donatıyor.

Özlem Dalga: Konuşmanızda bizim yüzyılımızın sorununun toplumsal cinsiyet ve güçlendirme, yetkilendirme olduğunu söylediniz. Bunun hala böyle olduğunu mu düşünüyorsunuz? Demek istediğim hala hak edilmediğini mi düşünüyorsunuz?

Sheryl WuDunn: Zamanımızın ahlaki zorluğu, evet. Nüfusumuzdan altmış milyon kadın eksik çünkü basitçe ecelleri gelmeden öldürülüyorlar. Bu gerçekten güçlü bir beyanat, bize sadece işler ve eğitim ile ilgili olmayan, hayatın gerçeği olan bir eşitsizlik olduğunu gösteriyor.

Ahmet Mümtaz Taylan: Konuklarımıza tekrar hoş geldiniz diyorum. Ahmet Mümtaz Taylan benim adım. Eğlence sektöründe çalışıyorum diyelim kısaca. Şimdi bu farkındalık meselesinde çok aydınlanıyoruz teşekkür ederiz ama bir yandan da şu erkekler meselesinden ziyade kadınlara tekrar dönmek lazım.

Acaba kadınların siyasette daha fazla etkin rol oynaması için ne yapılması lazım? Öndeki hanımefendilerden, birinci sıradaki hanımefendilerden bir kaç siyasette olsaydı daha çabuk ilerlerdik diye düşünüyorum ben. Çünkü devlet makinesinin çarklarını erkekler çoğunlukla döndürüyorlar. Biz bunun çok sıkıntısını yaşıyoruz. Bu, siyasete katılım konusunda ne düşünürlers acaba? Teşekkür ederim.

Sharmeen Obaid Chinoy: Pakistan’da parlamentonun yüzde otuzunu kadınlar oluşturuyor.

Özlem Dalga: Vay. Bu alkışlanacak bir şey.

Sharmeen Obaid Chinoy: Bu bir kanun. Kanunen zorunlu. Yani kotaların yardımı dokunuyor. Bu nedenle de parlamentonun yüzde otuz kadın olmak zorunda, ister hoşunuza gitsin, ister gitmesin. Ancak şunu söylemeliyim, o zaman bile kanun çıkarmak için oluşturulmuş komitelerin kanun çıkarması son derece zor. Çünkü elbette ki komitelerin tamamı kadınlardan oluşmuyor.

Komitelerin bir kısmı erkeklerden oluşuyor. Son parlamento, bundan iki yıl önce dönüm noktası olan beş kanun tasarısı çıkardı. Kadınların yeterli çoğunluğu olmadığı için onlara yakınlık gösteren erkekleri bulmak için çok sıkı bir şekilde kulis yaptılar. Erkekleri kendileri ile çalışmak için kullandılar.

Beş kanun onaylandı. Aile içi şiddet, asit şiddeti, çocuk yaşta evlilikler, iş hayatında eşitlik ve maaş eşitliği. Sorun sadece kadınları parlamentoya yerleştirmek değil, ancak kanunun uygulanması. Kanunlarınız olabilir ancak hiç kimse bu kanunlara uymuyorsa, bu kanunlara sahip olmanın ne faydası var? Bu harika ancak bu kanunların çıkarılmasını sağlamak için kadınları karar alma sürecine dahil etmeli, kanalları açmalısınız. Ancak sonrasında bu kanunların uygulanmasını mecbur kılmanız gerekiyor.

Özlem Dalga: Amerika Birleşik Devletlerinde durum nasıl?

Sheryl WuDunn: Ben biraz utandım çünkü muhtemelen sizin de bildiğiniz gibi ABD’de rakamlar daha kötü durumda. Basitçe senatonun dörtte biri, daha doğrusu senatonun yüzde yirmi beşinin altında bir oranı kadın. Hatta daha bile az olabilir, meclisin yüzde on sekiz, on dokuzu kadın. Ve bu gerçekten büyük bir sorun. Yönetim kurullarına baktığınızda bu yüzde çok küçük. Yönetim kurullarının yüzde on beşi, belki on altı, on yedisi kadınlardan oluşuyor. Bu gerçek bir sorun. Yani insanların hakkında konuştukları soru şu; “Kotalar işe yarıyor mu?” Aslında ben kotaların işe yarayabileceğini düşünüyorum.

Hindistan’da kotalar ile ilgili bir tartışma olmuştu. İlk olarak köy muhtarlarının üçte birinin kadın olması zorunluluğu konuldu. Böylece rastgele hale getirilmiş bir kontrol deneyi yapma şansları olmuş oldu. Bir kadın ilk kez köy muhtarı olduğunda çok fazla derecede eleştiriler olduğunu fark etmişler.

“Aman Tanrım, hiç deneyimi yok. Ah, eğitilmiş değil. Ne bilebilir ki?”

Yani son derece fazla eleştiri olmuş. Ancak kadın köy muhtarları ile erkek köy muhtarlarını değerlendirdiklerinde, arada fazla bir fark olmadığını görmüşler. Yaptıkları işlerin sonuçları, ne kadar etkili oldukları ile ilgili olarak. Ancak kadınlar ikinci kere köy muhtarı olduğunda herkes, “Ah, o da sıradan bir muhtar,” şeklinde düşünmeye başlamış.

Muhtarın kadın olmasının tuhaf karşılanması geçmiş oldu. Yani bununla şunu iddia edebiliriz; ilk baştaki olumsuz değerlendirme aşıldığında, belki de kotalar gerçekten işe yarayabilirler. Ancak bunun ABD’de işe yarayacağını düşünmüyorum çünkü bunlara izin veren bir kanunun kabul edilmesi sonsuza kadar sürebilir.

ABD'deki sorunlardan biri de Şu; kadınlara karşı olan sosyal direncin yanı sıra kadınların sorumluluk almak için harekete geçmek konusunda kendi içlerinde de bir direnç var. Biliyorsunuz, bu gerçekten aile hayatınız ile ilgili fedakarlık yapmanız gerektiği anlamına geliyor. Seçim kontrolü söz konusu olduğunda, aday olmak inanılmaz zor bir hale geliyor. Bu nedenle de pek çok kadın ailelerine odaklanmak istiyorlar, öne çıkmak, kendilerini ortaya çıkarmak istemiyorlar. Yani, bu bir sorun çünkü iyi bir ocuk bakımının nasıl olması gerektiğini öğrenmemiz gerek, aile hayatının temel, günlük boyutlarını nasıl deĐiŐtireceĐimizi bilmemiz gerek. O zaman kadınlar kariyerleri için daha fazla zaman harcayabilirler ve bu bir sorun olmaz. Ancak belli ki henüz o noktada değiliz.

Özlem Dalga: Her ölkede kadınlara yer var elbette ancak Pakistan'da o kanun nasıl onaylandı? Kota kanunundan bahsediyorum.

Sharmeen Obaid Chinoy: Bir diktatör tarafından onaylandı. Pakistan'da kanun çıkmasının en iyi yolu bu. BaŐımızda bir general vardı, Pervez MüŐerref vardı. Ve kanunu o onayladı. Aslında dürüst olmak gerekirse, General Pervez MüŐerref pek de diktatör sayılmazdı.

Ölkede kadınların iyiliğini sağlayacak bazı kanunlar çıkardı. Ve bu da o kanunlardan biriydi. Parlatmentonun yüzde otuzunun kadın olmasını zorunlu kıldı. Bu, ölkede toplumun her seviyesinden kadına gerçekten ama gerçekten çok yardımcı oldu çünkü artık seçimlere katılmanız ve parlamentoya girmeniz sorun olmuyordu.

Biz kadınlar ne kadar güçlenmiş olsak da, aramızda en güçlü olanlar bile, Sheryl'in de dediği gibi her gün aile hayatımızda dengeyi bulmak için mücadele ediyoruz. Hala, yaptıkları fedakarlıktan dolayı hissettikleri suçluluğu devamlı üzerlerinde taşıyan çok ama çok güçlü kadınlar var. Bugün, burada olmak için kızımın okuldaki ilk resitalini kaçırdım. Gelmeli miydim, gelmemeli miydim, bu sabah o kadar suçlu hissetmiyorum...

Ne kadar özgürleşmiş olursanız olun, kadınlar tabiatları gereği biraz suçluluk duyuyorlar. Hepimiz duyuyoruz. Seçimler için aday olduğunuzda, kamunun gözü önünde olduğunuzda, yapmanız gereken daha da fazla fedakarlık oluyor.

Ne kadar yüksek başarı elde ederseniz, ne kadar ilerlerseniz, sizinle birlikte çalışan bir eşiniz yoksa, size yardımcı olan bir aileniz yoksa, böyle bir toplumda değilseniz bu suçluluk katlanarak büyüyor. Ve bazı kadınlara bu çok fazla geliyor, başarısız oluyorlar ve pes ediyorlar. Başka kadınlar bir şekilde kendilerinde bu gücü buluyor ve devam ediyorlar. Ancak biliyorsunuz, toplumun her seviyesinde, dünyanın her yerindeki kadınların benzer sorunları var.

Özlem Dalga: Yani ailenin buna dahil olmasının özellikle de eŐin dahil olmasının faydası oluyor. Sizi bu konuda tebrik etmek istiyorum çünkü; siz kitabı eŐinizle birlikte yazdınız.

Sheryl WuDunn: Evet çok iyi oldu çünkü böylece kitabın sadece yarısını yazmak zorunda kaldım.

Özlem Dalga: Onu nasıl dahil edeceğinizi biliyormuşsunuz. Şimdi, siz aynı zamanda New York'ta çalışan bir iş kadınısınız. Biraz da iş çevrelerindeki toplumsal cinsiyet eŐsitsizliğinden bahsedelim. Demek istediğim, ABD bunun uç noktada bir örneği, iyi bir örnek. Biz daha kötü bir örneğiz. ABD'de durum ne?

Sheryl WuDunn: İyi bir örnek ancak hala olması gereken yerde değil. Bir süre önce ben de Goldman Sachs'da çalışıyordum. Benim bulunduğum birimin yüzde yirmi beşi kadınlardan oluşuyordu. Ve aslında bu diğer birimlere oranla daha fazla kadının bulunduğu bir yerdi.

Kariyerimin büyük bölümünü geçirdiğim gazetecilik alanında ise, örneğin New York Times'da, kadın ve erkek muhabirlerin oranı yüzde elli yüzde elli. Ancak daha üst seviyelere, yönetim seviyesine çıktığımızda Jill Abramson genel yayın yönetmeni olana kadar çok daha az sayıda kadın vardı. Ve artık daha fazla kadın var ancak bu çok zorlu bir hayat. Hayat şeklini değiştirme konusuna dönmüş oluyoruz yeniden. Haber dünyasını düşündüğünüzde ve ben editör olarak çalışıyordum, bu gerçekten çok zorlu. İnsanlar gündüz, sabah dokuz ile akşam beş arasında makalelerini yazarlar. Ve sonra da editörler, akşam saat beşten sonra, insanlar yemek yapmak ya da aileleri ile yemek yemek için işten çıkarken makaleleri düzenlemeye başlar.

Editörler, gece yatağa gidene kadar hikaye yakalamak ve makaleleri düzenlemek için işyerinde kalır. Yani bu kadınlar için çok zorlu bir hayat türü ve pek çoğu fedakarlık yapmak zorunda kalıyor. Ve bu nedenle de bir seçim yapmak zorundasınız ancak şunu söylemeliyim; iş dünyasında, daha önce de bahsettiğim gibi yönetim kurullarında kadınlar çok küçük bir yüzdeyi oluşturuyorlar. Bu çok zor. Hala bir direnç var.

Sheryl WuDunn: Bir başka alan da girişimciler. Biliyorsunuz, pek çok erkek girişimci var. Facebook hakkında, Mark Zuckerberg hakkında konuşuyoruz. Elbette ki oradaki Sheryl Sandberg harika. Ancak çok az sayıda kadın girişimci, yeni bir işletme kuran çok az sayıda kadın var. Şimdi, bunun nedeni ne? Nedenin bir kısmı şu; kadınlar finansman bulmakta zorlanıyorlar. Risk sermayedarlarının çoğu erkek ve çoğunlukla da erkeklere finansman sağlama eğilimi gösteriyorlar. Bu nedenle de onlar için kadınları finanse etmek zor. Ve kadınların sermaye bulma oranı ile erkeklerin sermaye bulma oranını gösterip karşılaştıran çalışmalar yapılmış.

Biliyorsunuz, risk sermayedarları genellikle erkek. Bu nedenle de elbette ki kadınlar daha az finansman buluyorlar. Bu gerçekten karmaşık bir durum. Tavuk ve yumurta sorunu gibi. Kadınlara finansman sağlanırsa...

Özlem Dalga: Erkeklerin kadınlara oranla daha fazla finansman bulunduğunu gösteren bir yüzde var mı?

Sheryl WuDunn: Finansman bulan çok daha fazla erkek girişimci var ve kadınların oranı çok daha düşük. Finansman bulma konuşmaları için sadece erkekler arasında düzenlenen geceler var, hiç kadın olmuyor. Karşılaştırıldığında kadınların sayısı çok daha az.

Özlem Dalga: Yani yapılacak çok şey var. Bu konu üzerinde durmak ister misiniz?

Sharmeen Obaid Chinoy: Hayır. Sadece sizlere çok teşekkür etmek istiyorum. Olağanüstü bir izleyici kitlesiydiniz. İstanbul'da geçirdiğim zamanda çok keyif aldım. Fazlasıyla alışveriş yaptım. Bir noktada yeniden gelmeyi umut ediyorum ve sizlere çok teşekkür ediyorum.